

บทบาทในการควบคุมรัฐบาลโดยการให้ความเห็นชอบในการแถลงนโยบาย

บริหารราชการแผ่นดิน*

วิธีการหนึ่งที่สภาผู้แทนราษฎรสามารถควบคุมรัฐบาลได้คือ การควบคุมนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ซึ่งในอดีตหลักการที่ว่า คณะรัฐมนตรีต้องแถลงนโยบายเพื่อขอรับความไว้วางใจจากสภา ก่อนที่จะทำการบริหารประเทศ ได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ๕ ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๔๙๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๙๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๕

ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึง วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้มีคณะรัฐมนตรี ๒๕ คณะ แถลงนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอรับความไว้วางใจ และไม่ปรากฏว่ามีคณะรัฐมนตรีชุดใดไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาฯ ภายหลังจากที่สมาชิกสภาฯ ใช้เวลาช่วงสั้นๆ ในการอภิปรายซักถามรายละเอียดของนโยบายด้านต่างๆ ของรัฐบาล

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๔ ไม่ได้กำหนดว่าคณะรัฐมนตรี จะต้องแถลงนโยบายต่อสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินหรือไม่ ในทางปฏิบัติคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีนาย ธาณินทร กรีวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน โดยไม่มีการลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจรัฐบาลแต่อย่างไร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้กำหนดหลักการให้สภาผู้แทนราษฎรได้เข้าไปควบคุมนโยบายของรัฐบาลไว้ใน มาตรา ๑๘๓ และ ๑๘๔ โดยกำหนดว่าในการดำเนินนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารประเทศต้องแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอรับความไว้วางใจ มติความไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกที่มาประชุม

ในการแถลงนโยบายบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลนั้น เมื่อรัฐบาลแถลงนโยบายเสร็จสิ้นแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะดำเนินการให้สมาชิกซักถามและอภิปรายในเนื้อหาของนโยบายที่รัฐบาลแถลง โดยจะอภิปรายรวมกันไป หรือจะอภิปรายซักถามเป็นประเด็นๆ ไปก็ได้ แล้วแต่มติของที่ประชุม^๑

การอภิปรายซักถามสมาชิกจะมีสิทธิ ซักถามได้ ในประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของนโยบาย และความสามารถที่จะบริหารให้สำเร็จผลตามนโยบาย ที่รัฐบาลขอความไว้วางใจ ส่วนในรายละเอียดนั้น สมาชิกสามารถที่จะอภิปรายและซักถามถึงแผนการปฏิบัติและวิธีที่จะปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ ได้^๒

อนึ่ง ข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๗ ยังได้กำหนดให้แนวนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ และหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามที่มีกำหนด ในกฎหมาย เป็นส่วนหนึ่งของนโยบาย นอกเหนือไปจากนโยบายที่รัฐบาลได้แถลง^๓

^๑ ข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๗, ข้อ ๑๑๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๑๔

^๓ เรื่องเดียวกัน.

การอภิปรายของสมาชิกสภาที่เกี่ยวกับตัวรัฐมนตรีนั้น จะทำการอภิปรายได้แต่เฉพาะที่จะเป็นผลให้รัฐมนตรีทั้งคณะ ไม่ได้รับความไว้วางใจ^๑

ส่วนการอภิปรายถึงผลของการปฏิบัติที่ล่วงมาแล้ว จะกระทำได้เฉพาะสิ่งที่เกิดขึ้นในสมัยของคณะรัฐมนตรีคณะที่ขอรับความไว้วางใจ อันจะนำไปสู่ความเหมาะสมของนโยบายและความสามารถที่จะบริหารให้สำเร็จผลตามนโยบายของรัฐบาลเท่านั้น และสมาชิกจะอภิปรายได้โดยย่อ เพียงยกตัวอย่างขึ้นสอบถามว่าจะจัดการอย่างไรในเรื่องเหล่านั้น^๒

การตอบข้อซักถามของสมาชิกสภาเป็นสิทธิของคณะรัฐมนตรีโดยเฉพาะ รัฐมนตรีจะตอบสมาชิกที่ซักถามหรือคัดค้านทีละคน เป็นลำดับไป หรือจะรอรอบตอบครั้งละไม่เกินสามคนก็ได้^๓

ในช่วงของการใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งมีระยะเวลา ๒ ปี คณะรัฐมนตรี ๓ คณะ ได้แถลงนโยบายเพื่อขอรับความไว้วางใจจากสภาฯ ซึ่งจะพิจารณาโดยสังเขป ดังนี้ :-

^๑ เรื่องเดียวกัน.

^๒ เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๑๖.

^๓ เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๑๗ ปกติสมาชิกฝ่ายค้านคนสำคัญระดับกรรมการบริหารพรรค รัฐมนตรีจะตอบข้อซักถามทีละคน แต่สมาชิกสภาฯ ทั่วๆ ไป รัฐมนตรีจะรอรอบตอบครั้งละสามคน

การแถลงนโยบายของรัฐบาลผสมของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคเกษตรสังคม ซึ่งมี
ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๘

รัฐบาลผสมของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคเกษตรสังคม ซึ่งมี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช
 เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อขอรับความไว้วางใจ
 จากสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๘ เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๘^๑

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคฝ่ายค้านได้ให้ความสนใจอภิปรายซักค้ำนโยบาย
 ด้านต่างๆ ของรัฐบาลโดยใช้เวลาในการประชุมแถลงนโยบายถึง ๑๑ ชั่วโมง ๔๕ นาที โดย
 สภาผู้แทนราษฎรลงมติ ไม่ไว้วางใจรัฐบาล ๑๕๒ คะแนน ไว้วางใจ ๑๑๑ คะแนน ไม่ออกเสียง
 ๓ คะแนน บัณฑิตเสีย ๑ คะแนน และของเปล่า ๑ คะแนน จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ทั้งหมด ๒๖๘ คน ซึ่งมาประชุม^๒

ในการอภิปรายซักถามนโยบาย สมาชิกพรรคฝ่ายค้านได้เน้นให้ความสำคัญแก่น
 นโยบาย ๓ ด้าน ของรัฐบาล คือ นโยบายทางด้านเกษตรกรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการ

^๑โปรดดูรายละเอียดของนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ของรัฐบาลผสม
 พรรคประชาธิปัตย์และเกษตรสังคม ใน สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุม
 สภาผู้แทนราษฎร", ครั้งที่ ๓/๒๕๑๘ (สามัญสมัยแรก), วันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๘,
 หน้า ๔๒-๔๘.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๑.

ต่างประเทศ^๑ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

๑. การอภิปรายชกตามนโยบายเกี่ยวกับการเกษตรกรรม

การอภิปรายชกตามนโยบายของรัฐบาลผสมประชาธิปไตยและเกษตรสังคม
ในด้านเกษตรกรรมนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มุ่งอภิปรายและชกถามในประเด็นที่เกี่ยวกับ
นโยบายด้านการชลประทาน การปฏิรูปที่ดินและการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการประกัน
ราคาพืชผล

ก. นโยบายด้านการชลประทาน

ในส่วนที่เกี่ยวกับการชลประทาน รัฐบาลได้แถลงนโยบายว่า^๒

"รัฐบาลนี้จะเร่งดำเนินการโครงการชลประทานขนาดเล็ก และ
ชลประทานย่อย ให้แพร่หลายทั้งประเทศ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร
อย่างทั่วถึงโดยรวดเร็ว และจะดำเนินการขนาดใหญ่ เฉพาะ
ที่กำลังดำเนินการอยู่แล้วเท่านั้น เพื่อให้สำเร็จลุล่วงไปแต่ละ
โครงการภายในระยะเวลาอันสมควร"

นอกจากนโยบายของรัฐบาล ๓ ด้านดังกล่าวแล้ว ยังมีการอภิปรายชกตามนโยบาย
ในด้านอื่นๆ อีก คือ นโยบายทางด้านการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับการวางรากฐานของประชา-
ธิปไตย นโยบายเกี่ยวกับการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ นโยบายเกี่ยวกับการปราบ
คอร์รัปชั่น นโยบายเกี่ยวกับการศึกษา การทหาร การอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังได้อภิปราย
เกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี โปรดดูรายละเอียดของการ
อภิปรายชกตามนโยบายดังกล่าวใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔-๕๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้อภิปรายเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า ปัญหาเรื่องน้ำที่ใช้ในการเกษตรกรรมขาดแคลน เป็นปัญหาที่รัฐบาลควรที่จะเร่งดำเนินการแก้ไข ปัญหาการขาดน้ำสำหรับการเพาะปลูกล้มพันธ์โดยตรงกับปัญหาความยากจนของเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชลประทานในภาคอีสาน รัฐบาลควรที่จะเร่งดำเนินการให้ประชาชนได้มีน้ำสำหรับการเกษตรกรรมอย่างรีบด่วน เพราะประชาชนในภาคนี้ได้หวังพึ่งรัฐบาลที่จะมาแก้ปัญหาเหล่านี้หลายชุดแล้ว แต่ก็ยังไม่มีใครทำสำเร็จ อย่างไรก็ตาม นโยบายด้านนี้ของรัฐบาล มีข้อบกพร่องตรงที่ว่ารัฐบาลไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานไว้ว่า จะใช้เวลานานเท่าใด จึงจะมีน้ำใช้ในการเกษตรกรรมกันอย่างทั่วถึง

นายวิรัช กุมุทมาศ (ส.ส.ขอนแก่น พรรคพลังใหม่) ได้ชี้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาคอีสานว่า^๑

"... ปัญหาความแห้งแล้งในภาคอีสาน หรือตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งท่านรัฐมนตรีบอกไปแล้วว่า พยายามจะทำชลประทานขนาดย่อมขนาดย่อยจากแหล่งน้ำต่างๆ ที่มีอยู่ เพื่อที่จะให้น้ำแก่การชลประทานการเกษตร แต่ผมคิดว่ายังไม่เพียงพอ เพราะว่ามีน้ำแล้งในอีสานนั้น ขณะนี้ในเดือน เมษายน จะไม่มีน้ำให้วัวให้ควายได้ทานกันแล้วได้กินกันแล้ว วัวควายตายปีละหลายๆ ตัว เพราะว่าขาดน้ำ ฉะนั้นปัญหาที่ย่ำแล้วย่ำอีกในวันนี้ก็พูดถึงปัญหาอีสานและปัญหาซึ่งไม่แน่ใจว่าทั้งสองพรรคจะได้ให้ความสนใจอย่างจริงจัง เพียงใดหรือไม่..."

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๕. และโปรดดูรายละเอียดในการอภิปรายเกี่ยวกับนโยบายด้านการชลประทาน จากการอภิปรายซักถาม ของนายบุญเฮื้อ ประเสริฐสุวรรณ, หน้า ๑๑๓-๑๑๕. นายบุญเกิด นากดี, หน้า ๑๑๙-๑๒๑. นายทองบึกษ์ เพียงเกษ, หน้า ๑๔๒-๑๔๓. ร้อยเอก เต็มศักดิ์ ช่างหล่อ, หน้า ๑๔๙-๑๕๐. นายวิรัช กุมุทมาศ, หน้า ๑๗๕. นายวิศาลภัทรประสิทธิ์, หน้า ๑๙๐-๑๙๑. นายคุณิต พานิชพัฒน์, หน้า ๒๐๒-๒๐๓.

ข. นโยบายด้านการปฏิรูปที่ดิน

รัฐบาลผสมประชาธิปไตย-เกษตรสังคม ได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินต่อสภาผู้แทนราษฎรว่า^๑

"รัฐบาลนี้จะเร่งรีบดำเนินการปฏิรูปที่ดิน และจัดที่ดินในเขตป่าสงวนที่หมดสภาพเป็นป่าแล้ว และมิใช้ต้นน้ำลำธารนำมาปรับปรุงและจัดสรรให้ราษฎรได้เข้าครอบครองทำกินและจะจำกัดสิทธิในการถือครองที่ดิน"

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องการปฏิรูปที่ดินว่า ปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่ทำให้ชาวไร่ชาวนาต้องประสบกับความทุกข์ยากและถูกเอาเปรียบจากเจ้าของที่ดิน ก็คือ ชาวไร่ชาวนาส่วนใหญ่ของเราไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ชาวไร่ชาวนาที่เข้าไปจับจองป่าสงวนซึ่งหมดสภาพทำกินในขณะนี้ต้องการหนังสือ เอกสารสิทธิในการครอบครองที่ดิน (น.ส.๓) ซึ่งเป็นหลักประกันในความมั่นคงของชีวิต

ค. การประกันราคาผลผลิตทางด้านเกษตรกรรม

เนื่องจากรัฐบาลไม่ได้กำหนดนโยบายในเรื่องการประกันราคาผลผลิตทางด้านเกษตรกรรมไว้ นอกจากจะเขียนไว้ในนโยบายตอนหนึ่งว่า จะสนับสนุนให้มีกลุ่มเกษตรกรขึ้นอย่างรวดเร็วและแพร่หลาย ทั้งนี้ เพื่อให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ ในราคาสูง^๒

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงอภิปรายว่ารัฐบาลไม่ได้เน้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการประกันราคาพืชผลของเกษตรกร คงปล่อยให้ชาวไร่ชาวนาต้องขายพืชผลในราคาที่ต่ำต่อไป

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

นายนิพนธ์ ศศิธร (ส.ส.ราชบุรี พรรคธรรมสังคม) ได้อภิปรายเกี่ยวกับเรื่อง
นี้ว่า^๑

"... เวลาที่พูดกันถึง เรื่องรายได้ของประชาชนโดยเฉพาะ-เราควรเน้นถึง
ชวามาเกษตรกรผู้ยากไร้ ซึ่งควรจะทำให้มีรายได้สูงขึ้นนั้น จะทำอะไร
ก็ไม่มีแน่ชัดโดยเฉพาะ ไม่มีการเน้นเกี่ยวกับการประกันราคาและการสร้าง
ตลาดที่แน่ชัด เพื่อให้ผลผลิตผลการ เกษตรและรายได้จาก เกษตรนั้นดีขึ้น..."

นายบุญเชื้อ ประเสริฐสุวรรณ (ส.ส.สุพรรณบุรี กิจสังคม) ได้อภิปรายว่า^๒
"... ไม่มีเลยโครงการที่ช่วยเหลือ เรื่องการค้าข้าว ช่วยเหลือทำอะไร
จึงจะช่วยเหลือข้าว ซึ่งกำลังอยู่ในปัจจุบันนี้ให้มีราคาสูงขึ้น..."

๒. การอภิปรายซักถามเกี่ยวกับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ

ในการอภิปรายซักถามนโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับนโยบายทางด้าน เศรษฐกิจ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้หยิบยกปัญหา เรื่องภาวะค่าครองชีพและปัญหาดุลย์การค้า เสียเปรียบ
ขึ้นมา เป็นประเด็นหลักในการอภิปรายซักถามนโยบายด้าน เศรษฐกิจของรัฐบาล

ในส่วนที่เกี่ยวกับภาวะค่าครองชีพสูง รัฐบาลได้วางนโยบายที่จะดำเนินการ
รักษาราคาสินค้าให้เป็นธรรมทั้งแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค จะรักษาระดับของราคาสินค้าไม่ให้
เคลื่อนไหวขึ้นลงเกินควร นอกจากนี้ จะดำเนินมาตรการมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ
โดยเอกชน^๓

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๔. และโปรดดูการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องนี้ของ นายทองบักซ์
เพียงเกษ, หน้า ๑๔๒.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้อภิปรายซักค้านว่า ในขณะที่ประชาชนกำลังตื่นร้อนต่อสู้กับปัญหาค่าครองชีพ ซึ่งสูงขึ้นมาถึง ๔๗ เปอร์เซ็นต์ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๗ รัฐบาลก็ไม่ได้วางมาตรการใดๆ ที่จะแก้ไขปัญหาค่าครองชีพซึ่งสูงขึ้น ผิดปกติดังกล่าว นโยบายที่รัฐบาลได้วางไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ ก็กว้างขวางจนไม่สามารถขมวดลงได้ว่า จะแก้ไขปัญหาค่าครองชีพจากความเดือดร้อนจากภาวะของแพงได้อย่างไร

นายบุญชู โรจนเสถียร (ส.ส.ชลบุรี พรรคกิจสังคม) ได้อภิปรายเกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลว่า^๑

"... ปัญหาใหญ่ที่ประเทศไทยและประชาชนกำลังเผชิญอยู่ขณะนี้ ผมว่ามี

๑. ประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งยากจนมากขณะนี้กำลังเดือดร้อนเพราะว่า ค่าครองชีพแพงอย่างหนักและหารอดที่สุด ประชาชนส่วนใหญ่ที่ได้แก่ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน ชาวประมง กรรมกรผู้รับจ้างทำงานในวงการอาชีพต่างๆ ทั้งช่างและเสมียนตลอดจนข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจชั้นผู้น้อย คนกลุ่มนี้มีความเป็นอยู่ที่เลวต่ำต้อยมานานแล้ว แต่กลับมาซ้ำร้ายมากกว่าก่อนอีก เพราะหาค่าครองชีพในช่วงปี ๒๕๑๖ กับ ๒๕๑๗ มันได้เพิ่มขึ้นไปถึง ๔๗ เปอร์เซ็นต์ การครองชีพที่เลวมาก

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๐. และโปรดดูรายละเอียดของการอภิปรายซักถามเกี่ยวกับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล จากการอภิปราย ของ นายนิพนธ์ ศศิธร, หน้า ๕๐-๕๑. ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, หน้า ๕๗-๕๘. พลตรี ประมวล อติเรกสาร, หน้า ๗๒. นายใหญ่ ศรีตชาติ, หน้า ๙๙-๑๐๐. นายสมศักดิ์ ทรัพย์สมบูรณ์, หน้า ๑๐๓-๑๐๕. นายอนันต์ ฉายแสง, หน้า ๑๐๗-๑๐๘. นายบุญเชื้อ ประเสริฐสุวรรณ, หน้า ๑๑๒-๑๑๓. นายบุญชู โรจนเสถียร, หน้า ๑๓๐-๑๓๓. นายไชแสง สุกใส, หน้า ๑๓๖. นายทองบักซ์ เพียงเกษ, หน้า ๑๔๑-๑๔๒. ร้อยเอก เดิมศักดิ์ ช่างหล่อ, หน้า ๑๔๑. นายอนันต์ บุรณวิชัย, หน้า ๑๙๙. นายปิยะ อังกินันท์, หน้า ๒๐๑. นายจรรยา กุวานนท์, หน้า ๑๔๔-๑๔๕.

อยู่แล้วนะ กลับต้องลดต่ำลงไปอีกอย่างน่าทุเรศ... ต้องมีหนี้มีสินเพิ่มขึ้นอีก จนโอกาสที่จะปลดหนี้ดูเหมือนจะไม่มีเหลือเลย นี่คือทุกข์ของประชาชนที่ยากจนและเป็นคนยากจนส่วนใหญ่ของประเทศด้วย..."

๓. การอภิปรายซักถามนโยบายด้านการต่างประเทศ

การอภิปรายซักถามเกี่ยวกับนโยบายทางการต่างประเทศนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้เน้นการอภิปรายในส่วนที่เกี่ยวกับการถอนกองกำลังทหารต่างชาติและฐานทัพของสหรัฐอเมริกาออกจากประเทศไทย เพียงเรื่องเดียว

รัฐบาลได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับ เรื่องดังกล่าวว่า^๑

"รัฐบาลนี้จะดำเนินการให้หน่วยกำลังรบของต่างชาติ ซึ่งเข้ามาประจำอยู่ในประเทศตามพันธกรณีให้ออกไปจากประเทศภายในระยะเวลาเร็วที่สุด โดยจะกำหนดขั้นตอนในการนี้ให้เป็นที่แน่นอน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ ทั้งนี้ภายในกำหนดไม่เกิน ๑๘ เดือน"

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคฝ่ายค้าน ได้อภิปรายเกี่ยวกับนโยบายเรื่องนี้ว่า การที่กองกำลังต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองกำลังของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเข้ามาใช้ฐานทัพในประเทศไทยส่ง เครื่องบินออกไปทิ้งระเบิดในประเทศเพื่อนบ้านของไทยนั้น เป็นการละเมิดอธิปไตยของไทยและ เป็นการแทรกแซงและมีส่วนร่วมในการรุกรานเพื่อนบ้าน ทำให้ประเทศเพื่อนบ้านได้รับความเดือดร้อน ในขณะที่เดียวกันทหารอเมริกัน ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยก็ทำให้วัฒนธรรมของไทยต้องเสื่อมทรามลงและก่อให้เกิดปัญหาสังคมขึ้น เช่น เมียเช่า เด็กหัวแดง และปัญหายาเสพติด ปัจจุบันรัฐสภาของอเมริกันเอง ก็ได้ตั้งงบประมาณรายจ่ายสำหรับการทำสงครามในอินโดจีน ดังนั้น ก็สมควรที่กองกำลังของอเมริกันจะต้องออกจากประเทศไทย นโยบายของรัฐบาลได้กำหนดระยะเวลาในการให้กองกำลังต่างชาติออกจากประเทศไทย ๑๘ เดือน ดูจะมาก

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒-๔๓.

เกินไป รัฐบาลน่าจะใช้เวลาไม่น้อยกว่านี้ อย่างไรก็ตามการถอนทหารอเมริกันออกจากไทย ก็ควรที่จะคำนึงถึงประสิทธิภาพของกองทัพไทย ที่จะรับภาระการป้องกันประเทศ และปัญหาการว่างงานของคนไทยที่ทำงานในฐานทัพของอเมริกันด้วย

พลตรี ประมาท อติเรกสาร (หัวหน้าพรรคชาติไทย ส.ส.สระบุรี) ได้อภิปรายซักถามเกี่ยวกับนโยบายด้านนี้ของรัฐบาลว่า^๑

"... การที่ท่านได้กล่าวว่าจะให้ทหารต่างชาตินั้น ให้ออกไปภายในกำหนด ๑๘ เดือน อยากจะเรียนถามว่า

- ๑. ท่านกำหนดขั้นตอนเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของชาติไว้อย่างไร ซึ่ง เป็นเรื่องสำคัญที่สุด
- ๒. การช่วยเหลือคนไทย ที่ทำงานอยู่กับอเมริกันรวมทั้งครอบครัวของเขา เป็นจำนวนหมื่นนั้น ท่านจะช่วยอย่างไร"

ส่วน นายแคล้ว นรปติ (ส.ส.ขอนแก่น หัวหน้าพรรคแนวร่วมสังคมนิยม) อภิปรายด้วยความไม่มั่นใจว่า รัฐบาลจะดำเนินนโยบายนี้ได้สำเร็จ ดังนี้^๒

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๒. และโปรดดูรายละเอียดเกี่ยวกับการอภิปรายซักถามนโยบายของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวกับการถอนกองกำลังต่างชาติ จากการอภิปรายซักถามของ นายนิพนธ์ ศศิธร, หน้า ๕๐. นายแคล้ว นรปติ, หน้า ๘๑-๘๔. นายไชแสง สุกใส, หน้า ๑๓๖. นายทองปึกษ์ เพียงเกษ, หน้า ๑๓๘-๑๔๑. ร้อยเอก เดิมศักดิ์ ช่างหล่อ, หน้า ๑๔๑-๑๔๒. นายจรรยา ภูวานนท์, หน้า ๑๕๓-๑๕๔. นายสุธี ภูพันธ์, หน้า ๑๘๐-๑๘๑. จำลิบเอก ทรงธรรม ปัญญาดี, หน้า ๑๘๕. นายอนันต์ ฉายแสง, หน้า ๑๐๗. พันเอกสมคิด ศรีสังคม, หน้า ๖๓.

"... นับว่าเป็นนโยบายที่ก้าวหน้า ไม่เคยมีรัฐบาลใดที่ได้เสนอเช่นนี้มาก่อน อันนี้
 กระหม่อมขอชมเชยท่าน แต่ทว่าเมื่อดูอีกข้อหนึ่ง ข้างต้นว่าต้องคำนึงถึงผลประโยชน์
 ของประเทศชาติ เป็นสำคัญ แล้วก็ทำให้เห็นว่าสิ่งที่ท่านจะปฏิบัติได้ภายใน ๑๘
 เดือน หรือไม่นี้ ท่านก็อาจจะกลับคำพูดเสียได้ว่า ถ้าหากถึง ๑๘ เดือนนี้แล้ว
 ผลประโยชน์ของชาติยังมีอยู่ อาจจะทำให้ฐานที่พวยอยู่ในประเทศไทยต่อไปได้.....
 เพราะฉะนั้นสรุปแล้ว พรรคแนวร่วมสังคมนิยมจึงไม่พอใจในนโยบายข้อนี้..."

ข้อที่น่าสังเกต คือ การแถลงนโยบายเพื่อขอรับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร
 ของรัฐบาลครั้งนี้ เป็นครั้งแรกในช่วงระยะเวลา ๑๗ ปี ที่รัฐสภาไม่มีบทบาทในการควบคุมนโยบาย
 ของรัฐบาล^๑ และปรากฏว่า รัฐบาลชุดนี้ไม่ได้รับความไว้วางใจให้บริหารประเทศเป็นชุดแรก ซ้ำ
 ให้เราเห็นว่าการกำหนดให้รัฐบาลที่จะเข้าทำการบริหารประเทศแถลงนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน
 ต่อสภาฯ เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมรัฐบาล และเป็นการควบคุมชั้นเด็ดขาด

ส่วนเนื้อหาของการอภิปรายซักถามนโยบายของรัฐบาลได้เน้นหนักไปที่กิจกรรมด้าน เกษตร
 กรรมมากที่สุด ส่วนนโยบายที่ได้รับความสนใจน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับนโยบายทางด้าน เกษตรกรรม คือ
 นโยบายทางด้านการศึกษา ซึ่งมีผู้อภิปราย เพียง ๒ คน คือ นายนิพนธ์ ศศิธร (ธรรมสังคม)
 และนายวิรัช กุมพาศ (พลังใหม่) ส่วนนโยบายทางด้านสาธารณสุขและคมนาคม ก็ได้รับความสนใจ
 น้อยมาก เช่นกัน

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับการไม่ได้รับความไว้วางใจของรัฐบาลผสมประชาธิปไตย-
 เกษตรสังคม และการที่สภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความสนใจควบคุมนโยบายบางด้านมากเป็นพิเศษ
 จะได้พิจารณารายละเอียดในตอนท้ายของบทนี้

^๑ รัฐบาลชุดสุดท้ายที่แถลงนโยบายเพื่อขอรับความไว้วางใจจากสภาตามรัฐธรรมนูญแห่ง
 ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๔ แก้วไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๔ คือรัฐบาล ชุดที่ ๒๙ ซึ่งมี
 พลโท ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ วันที่ ๙ มกราคม
 พ.ศ. ๒๕๐๑.

การแถลงนโยบายของรัฐบาลผสมสหพรรค ซึ่งมี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็น
นายกรัฐมนตรี ต่อสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๔

รัฐบาลผสมสหพรรค ซึ่งมี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลง
นโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อขอรับความไว้วางใจ จากสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.
๒๕๑๔ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔^๑

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้าน ซึ่งมี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช
(หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์) เป็นหัวหน้าพรรคฝ่ายค้านในสภา ได้อภิปรายซักค้ำนโยบายของ
รัฐบาลค้ำต่าง ๆ โดยใช้เวลาในการแถลงนโยบายและอภิปรายซักค้ำนโยบายค้ำต่าง ๆ รวม
ทั้งสิ้น ๑๑ ชั่วโมง ๔๕ นาที สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจรัฐบาล ๑๔๐ เสียง ไม่ไว้วาง-
ใจ รัฐบาล ๑๐๖ เสียง งดออกเสียง ๑๔ คน และไม่อยู่ในที่ประชุม ๔ คน^๒

ในการอภิปรายซักค้ำนโยบายของรัฐบาล สมาชิกพรรคฝ่ายค้านได้อภิปรายซักค้ำ
นโยบายของรัฐบาลโดยเน้นหนักไปในค้ำเศรษฐกิจค้ำเดียว^๓ และให้ความสำคัญแก่นโยบาย

^๑โปรดดูรายละเอียดของนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ของรัฐบาลผสมสหพรรค
ใน สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร", ครั้งที่ ๔/๒๕๑๔
(สมัยสามัญแรก), วันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔, หน้า ๒๓๗-๒๕๐.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓๘.

^๓นอกจากการอภิปรายซักค้ำนโยบายของรัฐบาลผสมสหพรรค ๓ ค้ำ ดังกล่าวแล้ว
ยังมีการอภิปรายซักค้ำนโยบายในการบริหารประเทศค้ำอื่นๆ อีก คือ นโยบายเกี่ยวกับการ
บริหารราชการทั่วไป นโยบายการต่างประเทศ การทหาร การคมนาคม การศึกษาและการรักษา
ความสงบภายใน นอกจากนี้ ยังได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับความเหมาะสมของผู้ที่ดำรงตำแหน่งรัฐ-
มนตรี ในคณะรัฐบาลและการตั้งรัฐมนตรีไม่ครบตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้อีกด้วย โปรด
ดูรายละเอียดของการอภิปรายใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๐-๓๔๘.

๓ ด้าน คือ นโยบายด้านเกษตรกรรม นโยบายช่วยเหลือผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาท และ นโยบายเงินผัน ๒๕๐๐ ล้านบาท ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

๑. การอภิปรายชกค้ำนโยบายที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรม

รัฐบาลได้เสนอนโยบายที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรม ซึ่งนอกเหนือจากนโยบายเงินผัน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ดังนี้^๑

ก. ผันเงินทุนจากสถาบันการเงินสู่เกษตรกร

รัฐบาลจะดำเนินการผันเงินจากสถาบันทางการเงินทุกประเภท โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้เกษตรกรนำมาใช้เป็นทุนหมุนเวียนในฤดูการเพาะปลูก โดยจะใช้เงินจำนวนไม่น้อยกว่า ๔,๐๐๐ ล้านบาท และจะกระทำต่อเนื่องกันทุกปี ทั้งนี้เพื่อมิให้เกษตรกรต้องกู้เงินจากเอกชน โดยเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง

ข. ประกันราคาผลิตผลของเกษตรกร

รัฐบาลจะดำเนินการประกันราคาข้าวเปลือก ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง ปอและพืชอื่นๆ ที่เกษตรกรทำการเพาะปลูกกันอย่างแพร่หลาย เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นใจว่าผลิตผลของตนจะขายได้ราคาต่ำสุดเท่าไร

ค. ส่งเสริมการประมงและเลี้ยงสัตว์

รัฐบาลจะส่งเสริมสนับสนุนอาชีพการประมงและเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นอาชีพหลักที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศสูง และมีประชากรประกอบอาชีพเหล่านี้เป็นจำนวนมาก โดยจะมุ่งส่งเสริมทั้งในด้านการผลิตและการตลาด และจะขจัดอุปสรรคที่ขัดขวางมิให้อาชีพนี้มีรายได้สูง พอที่จะยึดเป็นอาชีพที่มั่นคงให้แก่ครอบครัวได้

^๑โปรดดูรายละเอียดในคำแถลงนโยบายของรัฐบาล ใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๗-

ง. นโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน

รัฐบาลได้กำหนดงานเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินอยู่ในหมวดของนโยบายทางด้านการบริหาร โดยวางนโยบายที่จะให้สภาตำบลได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมและดำเนินการสำรวจและปักหลักเขตเพื่อการออกเอกสารสิทธิในที่ดินของเกษตรกร เพื่อให้การออกเอกสารสิทธิในที่ดิน กระทำได้ครบถ้วนภายใน ๔ ปี ตำบลใดเมื่อได้มีการกำหนดเขตกรรมสิทธิ์ที่ดิน และออกเอกสารสิทธิครบถ้วนแล้ว ก็จะมอบหมายให้ตำบลนั้นดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามแผนรวมของราชการส่วนกลางต่อไป

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อภิปรายซักค้ำนโยบายทางด้านเกษตรกรรมของรัฐบาล โดยเน้นประเด็นของการอภิปรายซักถาม ไปในกิจกรรม ๒ ด้าน คือ

๑) ด้านการปฏิรูปที่ดิน ได้มีการอภิปรายว่า ปัญหาที่เกษตรกรไทยต้องประสบ ก็คือ ปัญหาเรื่องที่ดินทำกินไม่มี ต้องไปเช่านาของเจ้าที่ดินทำในอัตราค่าเช่าที่สูง ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ต้องตกอยู่ในสภาพยากจน รัฐบาลผสมสหพรรคก็ไม่ได้มุ่งที่จะช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเองอย่างจริงจัง และไม่ได้กำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินเอาไว้ ส่วนราษฎรที่ไปจับจองที่ดินป่าสงวนที่หมดสภาพแล้วทำกิน โดยที่ยังไม่มีเอกสารสิทธิครอบครองนั้น รัฐบาลก็ไม่ได้กล่าวถึงไว้เลยว่าจะจัดสรรและออกหนังสือสิทธิให้หรือไม่

นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ (หัวหน้าพรรคเกษตรสังคม ส.ส.ระยอง) ได้อภิปรายเกี่ยวกับนโยบายการปฏิรูปที่ดินของรัฐบาลว่า^๑

"... พูดถึงการปฏิรูปที่ดิน นโยบายนี้สำคัญมาก รัฐบาลก่อนเคยทำเอาไว้แล้ว เพราะว่า เราทราบกันดีอยู่แล้วว่าชาวนาที่ ส่วนใหญ่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตัวเอง ต้องเช่าเขาทำ ต้องเสียค่าเช่าในอัตราสูง และก็ไม่มีโอกาสที่จะปรับปรุงที่ดิน

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๖.

ให้ดีขึ้น เพราะฉะนั้น การปฏิรูปที่ดินที่ให้ชาวนา มีนาโดยเร็วนั้นจะต้องเป็น นโยบายสำคัญที่สุดไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลนายทุน รัฐบาลสังคมนิยมหรือไม่สังคมนิยม แต่ที่ต้องทำครบ ที่นี่จะให้สภาพตำบลไปทำปฏิรูปที่ดิน ทำได้อย่างไรครบ การ ปฏิรูปที่ดินสำคัญที่สุด คือต้องซื้อที่นาหรือเวนคืนที่นาจากเจ้าของที่ดินเอามาจัด-สรร ให้แก่ชาวนาชาวไร่ หลักสำคัญเป็นอย่างนี้ แล้วสภาพตำบลจะทำได้หรือ ครบ จะเอาเงินที่ไหนครบมาซื้อที่นามาแจก..."

๒) การช่วยเหลือเกษตรกรในด้านอื่นๆ ปัญหาที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของ พรรคฝ่ายค้านได้หยิบยกขึ้นมาอภิปรายซักค้านนโยบายของรัฐบาล ที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งได้แก่ การ ประกันราคาผลผลิตของเกษตรกร

เป็นที่ทราบกันดีว่า ผลผลิตทางการเกษตร ที่เกษตรกรต้องขายให้กับพ่อค้า นั้น มักจะขายได้ในราคาที่ต่ำ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และเมื่อประสบกับปัญหาการขาดน้ำ เพาะปลูก หรือประสบกับภัยธรรมชาติ น้ำท่วม หรือศัตรูพืชระบาด เกษตรกรต้องตกอยู่ในสภาพ มีหนี้สินล้นพ้นตัว ต้องไปกู้ยืมจากนายทุนเงินกู้และเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง เพื่อนำมาเป็นทุน หมุนเวียน และเพื่อเลี้ยงชีพ บางรายต้องสูญเสียที่ทำกินเพราะไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้สิน ได้ ดังนั้น รัฐบาลจึงควรมีส่วนช่วยในการสร้างหลักประกันให้แก่เกษตรกรว่า ผลผลิตที่เขา ผลิตได้นั้น จะขายได้ในราคาที่คุ้มแก่การลงทุนลงแรงไป ที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายว่าจะประกัน ราคาพืชผลนั้น ไม่ได้มีการเน้นลงไปให้แน่ชัดว่าจะประกันด้วยวิธีใดและราคาเท่าใด

นายบัญชา เกสรทอง (ส.ส.เพชรบูรณ์ พรรคเกษตรสังคม) ได้อภิปรายเกี่ยวกับการประกันราคาพืชผลว่า^๑

"... ภาวะของเกษตรกรชาวไร่ชาวนา ซึ่งเป็นอยู่ในขณะนี้ ได้รับความกระทบกระเทือนอย่างมากในปัญหาการขายผลิตผลของเขา อย่างยกตัวอย่างข้าวเหนียวหนึ่ง ตี๋ยวนี้ราคาเพียง ๑,๗๐๐-๑,๘๐๐ บาทเท่านั้น โดยเฉพาะจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งผมเดินทางไปและกลับมาเมื่อวานนี้ ก็เหลือเหนียวละ ๑,๗๐๐ บาทเท่านั้น แต่ท่านบอกว่าท่านจะประกันราคา ท่านก็ไม่ได้บอกว่าจะประกันเท่าใด โดยให้หน่วยงานไหนประกันราคา และไม่ได้เน้นหนักว่าการประกันราคาโดยวิธีการที่ท่านจะทำนั้น ท่านจะให้สหกรณ์หรือจะให้กลุ่มเกษตรกร หรือองค์การตลาดดำเนินการโดยวิธีที่ให้ประชาชนได้มั่นใจ..."

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕๐-๓๕๑. และโปรดดูรายละเอียดในการอภิปรายชั้กค้ำนนโยบายด้านเกษตรกรรม ของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, หน้า ๒๕๒-๒๕๔. นายแคล้ว นรปดี, หน้า ๒๘๗. นายไกรสร ดันติพงษ์, หน้า ๒๘๘-๒๘๙. นายสมศักดิ์ สมบูรณ์ทรัพย์, หน้า ๓๐๔-๓๐๕. นายสมักร ชาลิกุล, หน้า ๓๑๐. นายศิริ พุ่งทอง, หน้า ๓๒๒. นายชัชวาลย์ ชมพูแดง, หน้า ๓๒๖-๓๒๗. นายบุญเกิด ศิริญคำ, หน้า ๓๔๑. นายสอาด ปิยวรรณ, หน้า ๓๔๕-๓๔๖. นายประเสริฐ เลิศยะโส, หน้า ๓๕๕. นายพีร์ บุนนาค, หน้า ๓๖๔-๓๖๕. นายเปรม มาลากุลณอยุธยา, หน้า ๓๖๖-๓๖๗. นายตรงค์ สิงห์โตทอง, หน้า ๓๗๐. นายสุระ ชัยวิรัตน์, หน้า ๓๘๒. นายยุทธพล ศรีมุงคุด, หน้า ๓๘๓. นายมานิตย์ พรหมมานนท์, หน้า ๒๘๙-๓๙๐. นายสง่สุข ภัคเกษม, หน้า ๓๘๘. นายเสวรด เปี่ยมพงศ์สามนต์, หน้า ๒๘๖. นายบัญชา เกสรทอง, หน้า ๓๔๙. และ นายวิสันต์ อินทรสูต, หน้า ๒๘๕.

๒. การอภิปรายชกค้ำนโยบายเงินผัน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ของสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. ๒๕๑๘

รัฐบาลผสมสหพรรคได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับเรื่องการผันเงิน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการทางเศรษฐกิจสำหรับเขตชนบท ว่า ปัจจุบันเกษตรกรของไทยยังมีปัญหาทางด้านต่างๆ เช่น ผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพธรรมชาติไม่อำนวย ขาดน้ำ น้ำท่วม ศัตรูพืชรบกวน มีหนี้สินท่วมท้น รัฐบาลได้วางแผนปฏิบัติการเร่งด่วนในอันที่จะเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรผู้ทุกข์ยากเหล่านั้น โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินงบประมาณ จำนวนไม่น้อยกว่า ๒,๕๐๐ ล้านบาท มอบหมายให้สภาตำบลใช้จ้างแรงงานในท้องถิ่น ขุดคลอง ทำฝายเก็บน้ำในฤดูแล้ง ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ชาวไร่ชาวนากำลังว่างงาน เพื่อให้ทันใช้ในชวง เวลาก่อนที่จะถึงฤดูกาลทำนา^๑

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้อภิปรายชกค้ำเกี่ยวกับนโยบายการผันเงินจำนวน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ของรัฐบาลว่า หลักการที่รัฐบาลจะทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นกว่าที่เป็นอยู่นั้นเป็นหลักการที่ดี หากแต่วิธีการที่จะผันเงิน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ออกไปจะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อแล้วประชาชนผู้อยู่ในชนบทก็จะต้องได้รับความเดือดร้อนจากการที่จะต้องซื้อของซึ่งแพงขึ้นผิดปกติ การที่จะนำเงินจำนวน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ผันไปในแต่ละตำบลนั้น เป็นการต้ำน้ำพริกละลายแม่น้ำ ไม่มีโครงการอะไรที่แน่นอน เพราะงบประมาณจะกระจุกกระจาย ไม่สามารถที่จะทำอะไรได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย สู้ทุ่มงบประมาณลงไปเพื่อโครงการใดโครงการหนึ่งที่มีเป้าหมายแน่ชัดจะดีกว่า

สภาตำบลโดยองค์ประกอบของสภาตำบลเอง ไม่อาจที่จะใช้เงินนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะขาดที่ปรึกษา ขาดการวางแผนและเทคโนโลยีสมัยใหม่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้าน จึงไม่เชื่อว่า โครงการนี้รัฐบาลจะได้อะไรเป็นชิ้นเป็นอันขึ้นมา นอกจาก

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๙.

รัฐบาลจะได้โอกาสในการใช้เงิน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ซึ่งเป็นภาษีของราษฎรหาเสียงให้แก่พรรครัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคกิจสังคม

พันเอก สมคิด ศรีสังคม (หัวหน้าพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย ส.ส.อุดรธานี)

ได้อภิปรายคัดค้าน นโยบายเงินผัน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ของรัฐบาลว่า^๑

"... ๒,๕๐๐ ล้านบาทนั้นมันจะกลายเป็น คำน้ำพริกละลายแม่น้ำ ข้าพเจ้าไม่คัดค้านหรอกครับว่าจะเอาเงินไปให้ประชาชน ไม่ว่าจะชาวอีสานหรือไหนก็ตาม... แล้วงบประมาณ ปี ๒๕๑๔ ที่ตั้งไปแล้ว มันมีจำนวนจำกัด ถ้าหากว่าท่านไปขยัก ๒,๕๐๐ ล้านบาท แล้วโครงการที่เขาได้ตั้งไว้ โรงเรียนที่เขาจะสร้าง ถนนที่เขาจะสร้าง ท่านบที่เขาจะสร้าง อะไรๆ ต่างๆ ที่เขาได้วางโครงการแล้ว ท่านจะเอาเงินที่ไหนมาให้ แล้วท่านก็กล่าวขึ้นมาลอยๆ ว่า เงิน ๒,๕๐๐ ล้านบาทที่ท่านว่าก็จะว่าหาเสียงก็หาเสียง... ท่านบอกว่า จะสร้างความหวังใหม่ให้แก่

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๑. และโปรดดูรายละเอียดของการอภิปรายคัดค้านนโยบายเงินผัน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, หน้า ๒๕๑. นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์, หน้า ๒๘๓. นายवलันต์ อินทรทูต, หน้า ๒๘๔. นายสม วาสนา, หน้า ๓๑๓. นายชัชวาลย์ ชมพูแดง, หน้า ๓๒๕. นายบุญเกิด ศิริญคำ, หน้า ๓๔๑. นายสอาด ปิยวรรณ, หน้า ๓๔๕. นายประเสริฐ เลิศยะโส, หน้า ๓๕๕. นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา, หน้า ๓๖๗. นายวิรัช กุมพมาศ, หน้า ๓๘๐. นายสังสุข ภัคเกษม, หน้า ๓๘๘. และนายปัญญา เกสรทอง, หน้า ๓๕๑.

ประชาชนนั้นแหละครับ ท่านจะสร้างความพลาดหวัง ความผิดหวัง โดยเอาเงินพวกนี้ไปละลายแม่น้ำ แล้วมันก็สูญหายไป ไม่มีอะไรเป็นชิ้นเป็นอันขึ้นมา เป็น การกระทำที่ฉาบฉวย ซึ่งข้าพเจ้าอยากจะช่วยประชาชน ไม่ว่าในทางภาคอีสานหรือ ในภาคอื่นๆ..."

๓. การอภิปรายซักค้ำนโยบายให้ผู้บรรลุนิติภาวะและมีรายได้ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐบาล

รัฐบาลได้วางนโยบายเกี่ยวกับการให้ผู้บรรลุนิติภาวะและมีรายได้ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐบาลโดยไม่ต้องเสียค่าโดยสาร ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือ และค่าธรรมเนียมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาภาคบังคับ สำหรับ บุตรทุกคน และได้รับบริการด้านการรักษาพยาบาล โดยไม่ต้องเสียค่ารักษา โครงการนี้ เป็นแผนปฏิบัติการขจัดความยากจนในเขต เมืองหรือในนครใหญ่ทั่วประเทศ^๑

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้อภิปรายซักค้ำเกี่ยวกับนโยบายด้านนี้ของรัฐบาล ว่า ปัญหาหนึ่ง ของนโยบายข้อนี้ก็คือ รัฐบาลจะเอาอะไรมากำหนดว่าใครมีเงินเดือนต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาท และโดยเนื้อหาของนโยบายแล้ว การสงเคราะห์ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาทนี้ เป็นการเอาใจคนกรุงเทพ และสร้างความแตกแยกระหว่างคนกรุงเทพ และชนบท ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นชาวชนบทถึง ๘๕ เปอร์เซ็นต์ รัฐบาลไม่ได้ให้สวัสดิการ และหลักประกันแก่ชีวิตที่ดีกว่าของชาวชนบท ดังนั้น นโยบายด้านนี้ของรัฐบาลจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่เสมอภาคและไม่อาจนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๑.

นายวิรัช กุพมาศ (ส.ส.ขอนแก่น พรรคพลังใหม่) ได้อภิปรายนโยบายการ
สงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยกว่า ๑,๐๐๐ บาทว่า^๑

"... จะเป็นการสร้างปัญหา เพราะว่าคนที่แม้ว่าจะไม่เอาเงินให้โดยตรงก็ตาม
สวัสดิการต่างๆ ที่ให้ในตอนนั้นก็ตาม จำเป็นจะต้องใช้จ่ายเงินทองเป็นอย่างยิ่ง
การสร้างปัญหาเหล่านั้นหรือการหยิบยื่นสิ่งต่างๆ เป็นต้นว่า การให้ขึ้นรถเมล์ฟรีบ้าง
ในตัวเมือง และการให้บริการรักษาพยาบาลฟรีบ้าง ส่วนมากก็อยู่ในตัวเมือง
จะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ในชนบท บุคคลซึ่งอยู่ในเมือง
กระผมมองนโยบายนี้ด้วยความประหลาดใจว่า ทำไมถึงแยกนายเมืองออกจาก
นายเถื่อน ทำไมถึงแยกเมืองออกจากชนบท เป็นสิ่งที่ไม่น่าจะกระทำ การสร้าง
สวัสดิการต่างๆ นั้นหาใช้ทางแก้ปัญหาโดยตรงไม่..."

การลงมติของสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจรัฐบาล โดยเรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรและให้
ออกเสียงลงคะแนนเป็นการเปิดเผย ผลของการลงคะแนนมีสมาชิกลงมติไว้วางใจ ๑๔๐ เสียง
ไม่ไว้วางใจ ๑๐๖ เสียง งดออกเสียง ๑๕ คนและไม่อยู่ในที่ประชุม ๔ คน ดังรายละเอียดในตาราง
ต่อไปนี้

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗๗. และโปรดดูรายละเอียดในการอภิปรายชกด้านนโยบาย
ให้ผู้บรรลุนิติภาวะและมีรายได้น้อยกว่า ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือนได้รับการสงเคราะห์จากรัฐบาล
ของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, หน้า ๒๕๑-๒๕๒. พันเอก สมคิด ศรีสังคม, หน้า ๒๗๑-๒๗๓.
นายกระแสด ชนะวงศ์, หน้า ๒๗๔-๒๘๒. นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์, หน้า ๒๘๓. นายสมศักดิ์
สมบุญทรัพย์, หน้า ๓๐๓. นายสม วาสนา, หน้า ๓๑๒. นายศิริ หุ่นทอง, หน้า ๓๒๖.
นายชัชวาลย์ ชมพูแดง, หน้า ๓๒๖ และ ๓๒๙. นายบุญเกิด หิรัญคำ, หน้า ๓๔๑. นายสอาด
ปิยวรรณ, หน้า ๓๔๕. นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา, หน้า ๓๖๘. นายสันต์ เทพมณี, หน้า
๓๗๖. นายมานิตย์ พรหมมานนท์, หน้า ๒๘๘. นายส่งสูง ภัคเกษม, หน้า ๓๙๗. นายवलันต์
อินทรสุต, หน้า ๒๙๓-๒๙๔. และนายบัญชา เกสรทอง, หน้า ๓๔๙.

ตารางที่ ๗

การลงมติไว้วางใจรัฐบาลสหพรรค ซึ่งมี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี
ของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๘

พรรคการเมือง	ไว้วางใจ	ไม่ไว้วางใจ	งดออกเสียง	ไม่อยู่ในที่ประชุม	รวม
๑. ประชาธิปัตย์	-	๖๘	-	๔	๗๒
๒. ธรรมสังคม	๔๕	-	-	-	๔๕
๓. ขาดีไทย	๒๘	-	-	-	๒๘
๔. เกษตรสังคม	-	-	๑๘	๑	๑๙
๕. กิจสังคม	๑๘	-	-	-	๑๘
๖. สังคมชาตินิยม	๑๖	-	-	-	๑๖
๗. สังคมนิยมแห่งประเทศไทย	๓	๑๒	-	-	๑๕
๘. พลังใหม่	-	๑๒	-	-	๑๒
๙. แนวร่วมสังคมนิยม	-	๑๐	-	-	๑๐
๑๐. สันติชน	๓	-	-	-	๓
๑๑. ประชาธรรม	๖	-	-	-	๖
๑๒. ไท	๔	-	-	-	๔
๑๓. พื้นฟูชาติไทย	๓	-	-	-	๓
๑๔. อธิปัตย์	-	๒	-	-	๒
๑๕. พลังประชาชน	๒	-	-	-	๒
๑๖. แผ่นดินไทย	๒	-	-	-	๒

ตารางที่ ๗ (ต่อ)

พรรคการเมือง	ไว้วางใจ	ไม่ไว้วางใจ	งดออกเสียง	ไม่อยู่ในที่ประชุม	รวม
๑๗. ประชาธิปไตย	๑	๑	-	-	๒
๑๘. เสรีชน	๑	-	-	-	๑
๑๙. พัฒนาจังหวัด	๑	-	-	-	๑
๒๐. เศรษฐกร	๑	-	-	-	๑
๒๑. เกษตรกร	-	๑	-	-	๑
๒๒. แรงงาน	๑	-	-	-	๑
รวม	๑๔๐	๑๐๖	๑๘	๕	๒๖๙

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๘",
ครั้งที่ ๔/๒๕๑๘ (สามัญสมัยแรก) วันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๘, หน้า ๔๐๕๗๔๓๘.

เป็นที่น่าสังเกตว่า นโยบายของรัฐบาลผสมสหพรรค มีลักษณะที่เฉพาะเจาะจงมากกว่าของรัฐบาลผสมประชาธิปไตย-เกษตรสังคม ซึ่งกล่าวไว้แต่หลักการกว้างๆ ทั้งนี้ เพราะพรรคกิจสังคม เคยโจมตีนโยบายของรัฐบาลผสมประชาธิปไตย-เกษตรสังคมว่า ไม่มีเป้าหมายแน่ชัด เป็นการเอางานประจำที่ข้าราชการปฏิบัติกันประจำวัน มาเรียงต่อๆ กัน อย่างไรก็ตาม การอภิปรายซักถามนโยบายของสมาชิกพรรคฝ่ายค้านก็เน้นหนักไปในการอภิปรายซักถามนโยบายทางด้านเกษตรกรรม รวมทั้งการช่วยเหลือเกษตรกร มากกว่านโยบายทางด้านอื่นๆ ส่วนนโยบายด้านการคมนาคมและการทหาร มีผู้กล่าวถึงน้อยที่สุด คือมีผู้อภิปรายเกี่ยวกับนโยบายทางด้านคมนาคมเพียงคนเดียวคือ นายมานิตย์ พรหมมานนท์ (เกษตรสังคม) ส่วนนโยบายทางด้าน การทหาร มีจำสิบเอก สมชาย อินทรารุช (เสรีชน) ซึ่งเป็นฝ่ายรัฐบาล อภิปรายเพียงผู้เดียว ซึ่งให้เห็นว่ากิจกรรมด้านดังกล่าว ได้รับความสนใจจากสภาน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับด้าน เกษตรกรรม

การแถลงนโยบายของรัฐบาลจตุรพรรคต่อสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๔

รัฐบาลผสมจตุรพรรค ซึ่งมี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๔^๑

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ใช้เวลาในการอภิปรายซักค้ำนโยบายของรัฐบาลรวมทั้งสิ้น ๘ ชั่วโมง ๔๕ นาที และผลของการลงมติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปรากฏว่าสมาชิกลงมติไว้วางใจรัฐบาล ๒๑๒ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๕ เสียง งดออกเสียง ๑๐ เสียง และไม่อยู่ในที่ประชุม ๕๒ คน^๒

ในการซักค้ำนโยบายของรัฐบาลผสมจตุรพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของฝ่ายค้านได้เน้นอภิปรายซักถามนโยบายเร่งค้ำของรัฐบาล โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายการช่วยเหลือเกษตรกร และนโยบายการแก้ไขภาวะค่าครองชีพ^๓ ดังรายละเอียดของการอภิปรายซักค้ำนโยบายของรัฐบาลดังต่อไปนี้

^๑โปรดดูรายละเอียดของนโยบายของรัฐบาลจตุรพรรค ใน สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร", ครั้งที่ ๓/๒๕๑๔ (สามัญสมัยแรก), วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๔, หน้า ๑๔๔-๑๕๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า

^๓นอกจากนโยบายทางด้านเกษตรกรรมและเศรษฐกิจ สมาชิกพรรคฝ่ายค้าน ยังได้ทำการอภิปรายและซักถามนโยบายค้ำอื่นๆ อีก คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการทหาร ด้านการต่างประเทศ ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข ด้านการจัดสาธารณูปโภค โปรดดูรายละเอียดใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๓-๒๔๗.

๑. การอภิปรายซักถามนโยบายการช่วยเหลือเกษตรกรของสมาชิกพรรคฝ่ายค้าน
 รัฐบาลจตุรพรรคได้แถลงนโยบายด้านการช่วยเหลือเกษตรกร ๔ ประการ คือ

๑) จะเร่งทำการปฏิรูปที่ดิน เพื่อให้เกษตรกรได้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง
 ในแต่ละปี เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๐ จะจัดสรรที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง
 ๔๐,๐๐๐ ถึง ๕๐,๐๐๐ ไร่

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคฝ่ายค้านในสภาได้อภิปรายซักถามเกี่ยวกับ
 ประเด็นนี้ว่า การปฏิรูปที่ดินเพื่อให้เกษตรกรมีที่ทำกินนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับประเทศในขณะนี้
 แต่ความสามารถของรัฐบาลและงบประมาณจะมีเพียงพอหรือไม่ และวิธีการของรัฐบาลที่จะทำการ
 ปฏิรูปที่ดินนั้นจะอย่างไร ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ที่อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้สนใจซักถามในราย-
 ละเอียด ดังคำอภิปรายของ นายนิยม วรปัญญา (กิจสังคม ลพบุรี)^๑

"... ที่ว่าจะปฏิรูปที่ดินนะครับ กระผมเองมีความข้องใจเหลือเกิน
 เพราะนโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ยังไม่รู้ว่า จะจัดปฏิรูปที่ดินแบบไหน
 จัดปฏิรูปแล้วจะจัดรูปที่ดินให้ด้วยหรือไม่... ไร่หนึ่งจะจัดให้กี่-
 ไร่... แล้วอยากจะเรียนถามว่า ที่ดินเหล่านั้นจะได้มาอย่างไร เช่น
 อาจจะไปยึดเขามาหรือ หรือจะซื้อจากเจ้าของที่ดินเดิม ซึ่งคนที่มียี่สิบ
 ไร่ และจะตั้งราคาซื้อกันอย่างไร หรือจะบังคับซื้อราคาถูกๆ ถ้าจะ
 บังคับซื้อแล้วจะตั้งราคากันอย่างไร แล้วจะจ่ายเงินกันอย่างไรจะได้
 เงินที่ไหนดมาจ่าย การที่จะให้เกษตรกรนั้นท่านจะจัดอย่างไรครับ จะให้
 ฟรีๆ หรือว่าจะซื้อขายกัน..."

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๓. และโปรดดูรายละเอียดของการอภิปรายเกี่ยวกับ
 เรื่องนี้ ของนายไพฑูริย์ เครือแก้ว, หน้า ๑๗๐. นายนิยม วรปัญญา, หน้า ๑๗๒-๑๗๓.
 นายกระแส ชนะวงศ์, หน้า ๑๘๒. นายแคล้ว นรปติ, หน้า ๑๘๘-๑๘๙. นายสอาด ปิยวรรณ,
 หน้า ๒๑๕. นายมนตรี พงษ์พานิช, หน้า ๒๕๓-๒๕๔. นายธรรม ดันเล็ยร, หน้า ๒๖๔.
 นายมานิตย์ พรหมมานนท์, หน้า ๒๗๘.

๒) จะปลดเปลื้องหนี้สินของ เกษตรกรจากการ เป็นลูกหนี้ เอกชนมาเป็นลูกหนี้
 สหกรณ์ หรือธนาคารเพื่อการ เกษตรและสหกรณ์ เพื่อมิให้เกษตรกรต้องสูญเสียสิทธิในที่ดิน
 เกี่ยวกับเรื่องนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคฝ่ายค้านได้อภิปรายว่า
 ปัญหาหนึ่งของ เรื่องหนี้สินของ เกษตรกรก็คือ การกู้หนี้ยืมสินของ เกษตรกรที่ยากจนส่วนใหญ่นั้น
 ได้กระทำกันในลักษณะที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งอยู่นอกเหนือขอบข่ายของการปลดเปลื้อง
 หนี้สินของรัฐบาล ดังนั้นการปลดเปลื้องหนี้สินของรัฐบาลนี้ จึงให้ประโยชน์แก่เกษตรกรผู้มี
 หนี้สินถูกต้องตามกฎหมาย เท่านั้น ส่วนเกษตรกรที่เข้านาของผู้อื่นทำและมีหนี้สินก็จะไม่ได้รับ
 ประโยชน์และอยู่นอกขอบข่ายของนโยบายนี้ ดังคำอภิปรายของ นายแคล้ว นรปติ (หัวหน้า
 พรรคแนวร่วมสังคมนิยม ส.ส.ขอนแก่น) ตอนหนึ่งว่า^๑

"... จะเอาแต่เฉพาะหนี้ที่จำนำจำนองที่ถูกต้องตามกฎหมายต่ออำเภอ
 หรือที่ดินจังหวัดหรือที่ดินจังหวัดเท่านั้น โดยปกติราษฎรตามบ้านนอก
 เขาไม่ทำกันอย่างนั้นครับ เขาทำกันเองแหละ แล้วก็ยังมีหนังสือสัญญา
 กันเองมีพยานบุคคล แล้วเขาก็นำมาฟ้องร้อง สามารถยึดไร่ยึดนากันได้
 เขาทำอย่างนี้กันมาก รัฐบาลไม่ช่วยนี่ครับ รัฐบาลจะแก้ไขใหม่ได้ไหม
 หนี้สินเหล่านั้น คลุมไปถึงพวกหนี้ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเหล่านี้ด้วย..."

๓) จะดำเนินการให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม โดย
 เฉพาะข้าวจะลดหรือเลิกค่าพรีเมียมรวมทั้งลดอากรขาออก ถ้าจำเป็นเพื่อปรับราคาส่งออก
 ให้สามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๔-๒๐๐. และโปรดดูรายละเอียดของการอภิปรายเกี่ยวกับ
 เรื่องนี้ ของนายแสวง พิบูลสุวรรณุณ, หน้า ๑๖๐-๑๖๑. นายไพฑูรย์ เครือแก้ว, หน้า ๑๖๓-๑๖๔.
 นายศรายุทธ ชะนะกุล, หน้า ๒๔๓. นายญาติ ไทวดี, หน้า ๑๖๔-๑๖๕.

การที่รัฐบาลเขียนนโยบายว่า "จะดำเนินการให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม" นั้น ได้ถูกสมาชิกพรรคฝ่ายค้าน อภิปรายโจมตีว่าเป็นการแถลงนโยบายอย่างเลื่อนลอยไม่มีหลักเกณฑ์และเป้าหมายที่แน่นอนและรัฐบาลไม่ได้ให้หลักประกันในด้านราคาผลผลิตทางด้านการเกษตรกรรมไว้แต่อย่างใด ดังนั้น นโยบายในลักษณะเลื่อนลอยนี้ ไม่มีทางที่จะสำเร็จได้ สมาชิกพรรคฝ่ายค้านส่วนใหญ่ที่อภิปรายซักถามนโยบายของรัฐบาลประเด็นนี้ ต้องการให้รัฐบาลกำหนดราคาประกันผลผลิตเกษตรกรรมในราคาขั้นต่ำ เช่นเดียวกับที่รัฐบาลสหพรรคของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เคยประกันราคาข้าวเปลือก เมื่อปี ๒๔๑๘

นายไพฑูริย์ เครือแก้ว (หัวหน้าพรรคแนวร่วมประชาธิปไตย ส.ส.ลำปาง) ได้อภิปรายตอนหนึ่งว่า^๑

"... รัฐบาลนี้กำหนดข้อที่ ๓ ไว้ว่าจะจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม อะไรเป็นมาตรการในการจำหน่ายผลผลิตที่เป็นธรรม รัฐบาลชุดที่แล้วได้ประกันราคาข้าวไว้เกี่ยวละ ๒,๕๐๐ บาท... นโยบายข้อนี้ของรัฐบาลหมายถึงการประกันราคาข้าวไร่ไหม รัฐบาลจะประกันราคาเท่าใด แล้วจะแก้ไขข้อบกพร่องที่ผ่านมาอย่างไรให้ชาวบ้านขายได้..."

นายบุญชู โรจนเสถียร (กิจสังคม ส.ส.ชลบุรี) ได้อภิปรายตอนหนึ่งว่า^๒

"... อย่างนี้รัฐบาลก็ไม่ได้แถลงว่าเป็นธรรมต่อใครครับ ต่อผู้บริโภคหรือผู้ผลิต เราจะยึดหลักเกณฑ์อะไรในการกำหนดความเป็นธรรมนั้น และจะดำเนินการในรูปการประกันราคาหรืออย่างไรก็ไม่ได้บอก แล้วจะเริ่ม กับพืชแต่ละชนิดตั้งแต่เมื่อไรก็ได้พูดถึง..."

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๐-๑๗๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๘. และโปรดดูรายละเอียดของการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องนี้ของนายแสวง พิบูลสรารุณ, หน้า ๑๖๑. นายนิยม วรปัญญา, หน้า ๑๗๔. นายศราวุธ ชะนะกุล, หน้า ๒๔๓-๒๔๔. นายมนตรี พงษ์พานิช, หน้า ๒๔๔-๒๔๖. นายญาติ ไหวดี, หน้า ๒๖๔-๒๗๐. นายเฉลิมพล สนิมวงศ์ชัย, หน้า ๒๘๒.

๔) จะปรับปรุงและขยายการสหกรณ์ให้แพร่หลาย เพื่อให้มีประสิทธิภาพ ในการดำเนินการด้านการผลิต การแปรรูปผลผลิตและการจำหน่าย

นโยบายเกี่ยวกับการปรับปรุงสหกรณ์นี้ ไม่มีสมาชิกฝ่ายค้านอภิปรายพาดพิงถึง

๕) จะช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการชลประทาน การปรับปรุงที่ดิน การใช้พันธุ์พืช การปราบศัตรูพืช และการซื้อปุ๋ยในราคาต่ำ

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับเรื่องการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านนี้ สมาชิกพรรคฝ่ายค้านได้อภิปรายว่า การชลประทานนับ เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการเกษตรกรรม ชาวนาจะสามารถทำนาได้ปีละสองครั้ง โดยอาศัยน้ำ ซึ่งกรมชลประทานจัดสรรให้เท่านั้น จะพึงธรรมชาติแต่อย่างเดียวไม่ได้ ปัญหาเกี่ยวกับการชลประทานหรือปัญหาเรื่องน้ำนี้ ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อดทนรอคอย รัฐบาลที่จะจริงจังกับเรื่องนี้มานานับสิบๆ ปี แต่ก็ถูกปล่อยปละละเลยมาโดยตลอด ปัญหาของนโยบายเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านนี้ จึงอยู่ที่งบประมาณ รัฐบาลจะต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากมายเพื่อกิจการนี้ รัฐบาลจะเอาเงินมาจากไหน นโยบายในข้อนี้ของรัฐบาล จึงเป็นยาหอมเหมือนกับรัฐบาลที่ผ่านๆ มา

นายแคล้ว นรปติ (ส.ส.ขอนแก่น) ได้อภิปรายนโยบายของรัฐบาล ในเรื่องนี้ว่า^๑

"... ท่านประธานครับ กระผมจะขอกล่าวถึงนโยบายเร่งด่วนในข้อ ๑(๕) ที่ว่ารัฐบาลได้กล่าวไว้เลื่อนลอยเหลือเกินนะครับ คือกล่าวว่าจะช่วยเหลือเกษตรกรในการชลประทาน การปรับปรุงที่ดิน ผมตั้งใจในการชลประทานครับ รัฐบาลก็ทราบอยู่ดีแล้วว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนี้นั้นเป็นเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในทางภาคอีสานนั้นแห้งแล้งจัดมาก การ

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๐. และโปรดดูรายละเอียดของการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องนี้ของนายสอาด ปิยวรรณ, หน้า ๒๑๖. นายศราวุธ ชะนะกุล, หน้า ๒๔๔-๒๔๕. นายญาติ ไหวดี, หน้า ๒๗๐. นายดำรงพันธุ์ อสุณี ฌ อยุธยา, หน้า ๒๗๔-๒๗๗.

ทำนอยังอาศัยน้ำฝน... งบประมาณของเราที่มีจำกัด สรุปว่าเป็นอันว่า
ประชาชนพี่น้องชาวนาทางภาคอีสานจะหวังพึ่งนโยบายในเรื่องการชลประทาน
ของรัฐบาลไม่ได้มาก..."

๒. การอภิปรายซักถามนโยบายทางการแก้ไขภาวะค่าครองชีพของสมาชิกพรรค

ฝ่ายค้าน

รัฐบาลจตุรพรรค ได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขภาวะค่าครองชีพของประชาชน
ซึ่งจริงเป็นนโยบายเร่งด่วนต่อสภาผู้แทนราษฎร ว่า^๑

"รัฐบาลนี้จะรักษาระดับของราคาสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพ ไม่ให้เคลื่อนไหว
ผิดปกติ โดยเฉพาะข้าวบริโภครัฐบาลจะใช้มาตรการอันเหมาะสม เพื่อให้มี
ราคาพอสมควร มิให้ประชาชนผู้ยากไร้ต้องเดือดร้อนในเรื่องค่าครองชีพ นอก-
จากนั้นจะดำเนินมาตรการมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจโดยเอกชน
เพื่อมิให้ผู้จำหน่ายตั้งราคาสินค้าตามชอบใจ"

สมาชิกพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรได้อภิปรายและซักถามนโยบายด้านนี้ของ
รัฐบาลว่า ปัญหาสำคัญอันดับแรกของประชาชนทุกวันนี้ก็คือ ปัญหาค่าครองชีพสูง สินค้าอุปโภคและ
บริโภคมีราคาแพง ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้มี
รายได้น้อยและข้าราชการชั้นผู้น้อย รัฐบาลนอกจากจะมีนโยบายที่จะรักษาระดับราคาของสินค้า
ที่จำเป็นแก่การดำรงชีพของประชาชน ไม่ให้มีการเคลื่อนไหวผิดปกติ เท่านั้นยังไม่พอ สมควรที่
รัฐบาลจะได้หาทางลดหรือจำกัดราคาสินค้าที่จำเป็นเหล่านั้นอีกด้วย ดังการอภิปราย ของ

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๕.

นายญาติ ไหวดี (พรรคสังคมนักวหน้า ส.ส.สุรินทร์) ตอนหนึ่ง ว่า^๑

"... ความจริงนั้น ในขณะนี้สิ่งที่เร่่งคว่นที่สุดก็คือ ค่าครองชีพสูง ทั้งนี้และทั้งนั้นก็ เนื่องจากว่า ราคาสินค้าตามชนบทก็ตาม ในพระนครนี้ก็ตาม มีราคาสูงกว่าปกติมาก เกิดจากท้องพ้อท้องแม่ก็เฟ่ง เคยเห็นในครั้งนี่ว่า ราคาสูง สูงอย่างไร หนึ่งบาท สามารถซื้อพริกสดได้ ๗ เม็ดเท่านั้น ซื้อพริกแห้งให้หนึ่งก็โลกรมตั้ง ๑๒๐ กว่าบาท ต้องใช้เงิน ๕๒ บาท จึงจะซื้อยาเส้นมาสูบได้ น้ำมันสูงมากเหลือเกิน ยิ่งกว่านั้นเครื่องอุปโภคบริโภคอื่นๆ ก็สูงตามไปด้วย... ดังนั้น จึงอยากจะ เรียนถามรัฐบาลว่า การที่ค่าครองชีพสูงในขณะนี้ รัฐบาลจะหาทางแก้ไขลดต่ำลงอย่างไรบ้าง..."

การลงมติของสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจรัฐบาล โดยเรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรและให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นการเปิดเผย ผลของการลงคะแนนสมาชิกลงมติไว้วางใจ ๒๑๒ เสียง ไม่ไว้วางใจ ๕ เสียง งดออกเสียง ๑๐ คน ไม่อยู่ในที่ประชุม ๕๒ คน ดังรายละเอียดในตารางต่อไป

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๘. และโปรดดูรายละเอียดของการอภิปรายเกี่ยวกับนโยบายการแก้ไขภาวะค่าครองชีพ ของนายไพฑูรย์ เครือแก้ว, หน้า ๑๖๘-๑๗๐. นายแคล้ว นรปติ, หน้า ๒๐๐-๒๐๑. นายสอาด ปิยวรรณ, หน้า ๒๑๖. นายสมพร จูริมาศ, หน้า ๒๑๘-๒๑๙. นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา, หน้า ๒๖๐-๒๖๑. นายบรม ดันเสถียร, หน้า ๒๖๔-๒๖๕. นายญาติ ไหวดี, หน้า ๒๗๐-๒๗๑. และนายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย, หน้า ๒๗๔-๒๘๐.

ตารางที่ ๘

การลงมติไว้วางใจและไม่ไว้วางใจ ในการให้รัฐบาลผสมจตุรพรรค ซึ่งมี
ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๙.

พรรคการเมือง	ไว้วางใจ	ไม่ไว้วางใจ	งดออกเสียง	ไม่อยู่ในที่ประชุม	รวม
๑. ประชาธิปัตย์	๑๑๓	-	๑	-	๑๑๔
๒. ขาติไทย	๔๔	-	๑	-	๔๖
๓. กิจสังคม	-	๒	-	๔๓	๔๕
๔. ธรรมสังคม	๒๘	-	-	-	๒๘
๕. เกษตรสังคม	-	-	๗	๒	๙
๖. สังคมชาตินิยม	๘	-	-	-	๘
๗. พลังใหม่	-	๑	-	๒	๓
๘. พลังประชาชน	-	-	-	๓	๓
๙. พัฒนาจังหวัด	๒	-	-	-	๒
๑๐. สังคมนิยมแห่งประเทศไทย	๒	-	-	-	๒
๑๑. พัททภัยไทย	-	-	-	๑	๑
๑๒. แนวร่วมสังคมนิยม	-	๑	-	-	๑
๑๓. ไทสังคม	๑	-	-	-	๑
๑๔. ธรรมาธิปไตย	-	๑	-	-	๑
๑๕. สังคมก้าวหน้า	-	-	๑	-	๑
๑๖. แรงงาน	๑	-	-	-	๑

ตารางที่ ๘ (ต่อ)

พรรคการเมือง	ไว้วางใจ	ไม่ไว้วางใจ	งดออกเสียง	ไม่อยู่ในที่ประชุม	รวม
๑๗. แนวร่วมประชา- ธิปไตย	๑	-	-	-	๑
๑๘. สยามใหม่	๑	-	-	-	๑
๑๙. ประชาธิปไตย	-	-	-	๑	๑
รวม	๒๑๒	๕	๑๐	๕๒	๒๗๙

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๙",
ครั้งที่ ๓/๒๕๑๙ (สามัญสมัยแรก) วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙.

ข้อที่น่าสังเกต จากการแถลงนโยบายของรัฐบาลผสมสหพรรคในครั้งนี

๑. นโยบายที่รัฐบาลผสมจตุรพรรคแถลง และได้รับความไว้วางใจนั้น โดยเนื้อหาแล้ว ไม่ได้แตกต่างไปจากนโยบายของรัฐบาลผสม ประชาธิปัตย์- เกษตรสังคมแต่อย่างใด การที่รัฐบาลผสมจตุรพรรคได้รับความไว้วางใจครั้งนี้จึงขึ้นอยู่กับการกุม เสียงข้างมากในสภามากกว่า จะอยู่ที่นโยบายที่แถลง

๒. เวลาที่ใช้ในการอภิปรายซักถามนโยบายส่วนใหญ่ ใช้ในการซักถามนโยบายทางด้านเกษตรกรรม เช่นเดียวกับการแถลงนโยบายสองครั้งที่ผ่านมา ส่วนนโยบายที่ได้รับความสนใจจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับนโยบายด้านการเกษตร คือ นโยบายด้านการศึกษา การสาธารณสุขและการคมนาคม นโยบายต่างประเทศได้รับความสนใจน้อยที่สุด มีผู้อภิปรายซักถามนโยบายต่างประเทศเพียงผู้เดียว คือ นายแคล้ว นรปติ

สาเหตุที่นโยบายต่างประเทศได้รับความสนใจจากสมาชิกสภาน้อยลง น่าจะเป็นผลมาจาก รัฐบาลผสมสหพรรคได้ดำเนินการเจรจาให้สหรัฐอเมริกาถอนฐานทัพออกไป ตามที่ได้ให้สัญญาไว้กับสภาว่าจะดำเนินการให้ฐานทัพออกไปภายใน วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๑๔ และส่วนที่ยังเป็นปัญหาอยู่ ก็คือ ข่ายการสื่อสารรามสูร ซึ่งจะได้มีการเจรจาทกลงกันในรัฐบาลใหม่ต่อไป นอกจากนี้ รัฐบาลสหพรรคยังได้ดำเนินการ เปิดสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน และได้ปูทางไว้ สำหรับการเปิดสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนในอนาคตอีกด้วย

ลักษณะเด่นของการแถลงนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ในช่วงของ
การใช้ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗

ในช่วงของการใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ ช่วงระยะเวลา ๒ ปี มีรัฐบาลแถลงนโยบาย
เพื่อขอรับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร ๓ คณะ รัฐบาลผสม ประชาธิปัตย์-เกษตรสังคม
ไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์รัฐสภาไทย

ก. การไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรของรัฐบาลผสม ประชาธิปัตย์-
เกษตรสังคม

ผลของการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ปรากฏว่าไม่มี
พรรคการเมืองใด ได้ชัยชนะเกินครึ่งของจำนวนที่นั่งทั้งหมดในสภา พรรคประชาธิปัตย์ได้ที่นั่ง
ในสภามากที่สุด ๗๒ ที่นั่ง จึงมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลเป็นอันดับแรก โดยรวมกับพรรคเกษตรสังคม
ซึ่งมีนโยบายใกล้เคียงกับพรรคประชาธิปัตย์มากที่สุด เช่น ทั้งสองพรรคมีนโยบายแบบ เสรีนิยม
นโยบายที่เด่นๆ ได้แก่ การปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม นโยบายการจัดเก็บภาษีมรดก^๑
และสามารถตกลงแบ่งสรรโควตาตำแหน่งรัฐมนตรีกันได้ในอัตราส่วน ๓:๑ กล่าวคือ จำนวนที่นั่ง
ในสภา ๓ ที่ ได้ตำแหน่งรัฐมนตรี ๑ ตำแหน่ง ดังนั้น พรรคประชาธิปัตย์ จึงได้ตำแหน่งรัฐมนตรี
๒๔ ตำแหน่ง เกษตรสังคมได้ ๗ ตำแหน่ง^๒

^๑โปรดดูรายละเอียดใน สุจิต บุญบงการ, รวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทย,
(รายงานการวิจัยโครงการข้อมูลพื้นฐาน เสนอต่อสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ไม่ปรากฏปีที่เสนอ) หน้า ๑๖๔-๑๘๐/๑ และ หน้า ๒๓๘-๒๕๐.

^๒นพดล ศรีสุข, "บทบาทของรัฐสภาไทย พ.ศ. ๒๕๑๘ ศึกษาด้านการรวมกลุ่มพรรคและ
ความขัดแย้ง," (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ เสนอต่อ แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐) หน้า ๒๐๘.

การที่พรรคประชาธิปัตย์ร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสมกับพรรคเกษตรสังคมนั้น พรรคการเมืองสองพรรคนี้ รวมกันมีเสียงสนับสนุนในสภาที่แน่นอนเพียง ๔๑ เสียง โดยมีพรรคกิจสังคมและพลังใหม่ประกาศให้ความสนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาลของพรรคประชาธิปัตย์ ดังนั้น เมื่อรวมเสียงสนับสนุนที่รัฐบาลผสม ประชาธิปัตย์-เกษตรสังคม ควรจะได้จึงเท่ากับ ๑๒๑ เสียง ซึ่งยังต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของเสียงในสภาอยู่ ๑๔ เสียง

อย่างไรก็ตามการลงคะแนนไว้วางใจ หรือไม่ไว้วางใจครั้งนี้ เป็นการลงคะแนนลับ จึงไม่มีโอกาสรู้ว่าใครออกเสียงสนับสนุนรัฐบาล ผลของการลงคะแนนปรากฏว่า รัฐบาลไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร^๑

เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้รัฐบาลผสมประชาธิปัตย์-เกษตรสังคม ไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ จึงอยู่ที่การไม่สามารถหาเสียงสนับสนุนในสภาให้ได้ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

จากการพิจารณาถึงการรวมกลุ่มของพรรคการเมือง ในช่วงการขอรับความไว้วางใจของรัฐบาลผสมประชาธิปัตย์-เกษตรสังคม จะมองเห็นภาพของการรวมกลุ่มของพรรคการเมืองได้ดังนี้ (โปรดดูแผนภูมิที่ ๑ ประกอบ)

กลุ่มแรก คือ พรรครัฐบาล ซึ่งมีพรรคประชาธิปัตย์และ เกษตรสังคมนีที่หนึ่ง^๑ ในสภาทั้งหมด ๔๑ ที่นั่ง

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล มีพรรคกิจสังคมและพลังใหม่ มีที่หนึ่ง^๒ ในสภาทั้งหมด ๓๐ ที่นั่ง^๒

^๑โปรดดูรายละเอียดเกี่ยวกับการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล, หน้า

^๒พรรคกิจสังคมและพลังใหม่ ประกาศสนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาล ของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช โปรดดูรายละเอียดใน นพดล ศรีสุข, "บทบาทของรัฐสภาไทย พ.ศ. ๒๔๑๘ ศึกษาด้านการรวมกลุ่มพรรคและความขัดแย้ง" หน้า ๑๘๐-๑๘๑.

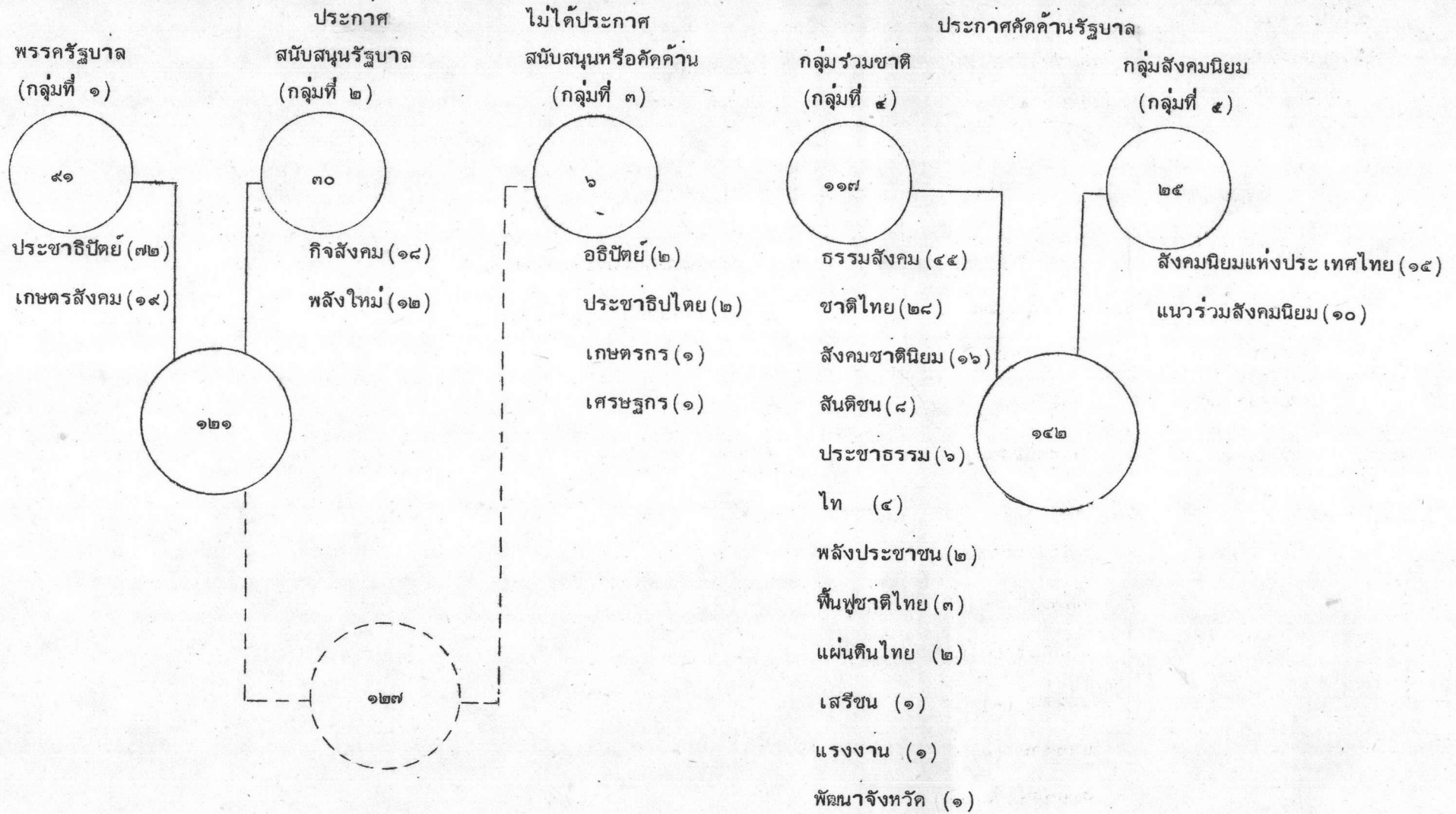
- กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มไม่สนับสนุนและไม่คัดค้านรัฐบาล ประกอบด้วยพรรคอหิปัตย์ ประชาธิปไตย เกษตรกรและเศรษฐกร มีที่นั่งในสภาทั้งหมด ๖ ที่นั่ง
- กลุ่มที่สี่ คือ กลุ่มรวมชาติหรือสหพรรค ซึ่งคัดค้านรัฐบาลและต้องการจัดตั้งรัฐบาล แข่งกับ ประชาธิปัตย์-เกษตรสังคม มีที่นั่งในสภาทั้งหมด ๑๑๗ ที่นั่ง
- กลุ่มที่ห้า คือ กลุ่มพรรคสังคมนิยม ซึ่งมีพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยและแนวร่วมสังคมนิยม มีที่นั่งรวมกัน ๒๕ ที่นั่ง กลุ่มนี้คัดค้านรัฐบาลผสมประชาธิปไตย-เกษตรสังคม^๑

จะเห็นได้ว่า กลุ่มสหพรรค ได้เสียงสนับสนุนจากกลุ่มที่ ๕ โดยปริยาย ทำให้คะแนนเสียงไม่ไว้วางใจรัฐบาลประชาธิปไตย-เกษตรสังคมเพิ่มขึ้นเป็น ๑๔๒ เสียง ในขณะที่พรรครัฐบาลมีเสียงสนับสนุนเพียง ๑๒๑ เสียง และแม้ว่ารัฐบาลสามารถดึง กลุ่มที่สามให้สนับสนุนรัฐบาลได้ ก็ไม่สามารถรวบรวมเสียงให้ได้ถึงกึ่งหนึ่งของเสียงทั้งหมดในสภา ดังนั้น แม้ว่าการลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจรัฐบาลและจะกระทำโดยเปิดเผย รัฐบาลก็จะไม่ได้รับความไว้วางใจอยู่ดี

^๑พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยและพรรคแนวร่วมสังคมนิยม ประกาศคัดค้านรัฐบาลของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เพราะนโยบายไม่ตรงกัน โปรดดูรายละเอียดในเรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๒-๑๘๓.

แสดงการรวมกลุ่มของพรรคการเมืองในการแถลงนโยบาย

ของรัฐบาลประชาธิปัตย์-เกษตรสังคม

ปัญหาที่น่าจะพิจารณาต่อไปก็คือ เหตุใดพรรคประชาธิปัตย์ จึงไม่สามารถหาเสียงสนับสนุนในสภาให้ได้ครบถึงกึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด จนเป็นเหตุให้ไม่ได้รับควมไว้วางใจ

สาเหตุที่พรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถหาเสียงสนับสนุนในสภาได้ น่าจะเป็นเพราะ

๑. พรรคประชาธิปัตย์ไม่ยอมรวมกับพรรคธรรมสังคมนจัดตั้งรัฐบาลผสม

โดยเหตุที่ว่า พรรคธรรมสังคมนมีสมาชิก เป็นสมาชิก เก้าของพรรคสหประชาไทยมากที่สุด และพรรคประชาธิปัตย์ได้วางนโยบายในการจัดตั้งรัฐบาลผสมไว้ว่า จะรวมกับพรรคที่มีสมาชิกของสหประชาไทยน้อยที่สุด เพราะเหตุที่ว่า พรรคประชาธิปัตย์เป็นฝ่ายค้านพรรคสหประชาไทยมาโดยตลอด ถ้าจะไปรวมกับธรรมสังคมนจัดตั้งรัฐบาล ก็จะทำให้เสียสัจจะที่ได้ให้ไว้กับประชาชน^๑

๒. ไม่สามารถตกลงเกี่ยวกับการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีกับพรรคชาติไทยได้

พรรคการเมืองทุกพรรคย่อมที่จะเล็งผล ที่จะใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีในการสร้างความนิยมให้กับพรรคการเมืองของตน กระทรวงบางกระทรวง เช่น กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีงบประมาณมาก สามารถใช้เป็นฐานในการสร้างความนิยมให้กับพรรคการเมืองของตนได้ ในขณะที่กระทรวงกลาโหมก็เป็นฐานสนับสนุนความมั่นคงของรัฐบาลที่สำคัญ ดังนั้น ตำแหน่งรัฐมนตรีจึงเป็นทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่งในการแสวงหาอำนาจทางการเมือง และอาจทำให้พรรคการเมือง ซึ่งครอบครองตำแหน่งรัฐมนตรีในกระทรวงสำคัญๆ มีชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งต่อไปได้

เมื่อพรรคชาติไทย ต้องการตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและกลาโหมควบสองตำแหน่ง พรรคประชาธิปัตย์จึงมีอาจตกลงให้พรรคชาติไทยร่วมรัฐบาลได้^๒

^๑โปรดดูรายละเอียดใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๘-๑๗๙.

^๒โปรดดูรายละเอียดใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๐.

๓. ปัญหานโยบายไม่ตรงกัน

พรรคประชาธิปัตย์ มีนโยบายที่แตกต่างกับพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย พรรคแนวร่วมสังคมนิยมและพรรคพลังใหม่ ในขณะที่นโยบายของพรรคประชาธิปัตย์มีนโยบายแบบเสรีนิยม^๑ พรรคสังคมนิยมฯ มีนโยบายแบบสังคมนิยมและใช้วิธีวิเคราะห้ปัญหาของประเทศ ตามแนวทางของมาร์กซิสต์ แต่ต่อสู้ทางการเมืองในระบบรัฐสภา

ส่วนพรรคแนวร่วมสังคมนิยมได้เสนอเงื่อนไขที่จะร่วมจัดตั้งรัฐบาล กับพรรคประชาธิปัตย์ไว้ ๖ ประการ ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถรับได้ ได้แก่ การถอนฐานทัพของต่างชาติออกจากประเทศไทย โดยสิ้นเชิง ยุบเลิกหน่วยงานจารกรรมของต่างชาติ ที่เข้ามาจารกรรมในไทย ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ แก้ไขรัฐธรรมนูญให้สิทธิเสรีภาพทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ เปิดสัมพันธทางการทูตกับจีนและประเทศสังคมนิยมอื่นๆ ตลอดจนให้คำ เนินนโยบาย เศรษฐกิจแบบสังคมนิยม^๒

การที่นโยบายของประชาธิปัตย์เป็นแบบเสรีนิยม ทำให้พรรคสังคมนิยมฯ และพรรคแนวร่วมสังคมนิยมไม่อาจให้ความสนับสนุนหรือร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสม ประชาธิปัตย์-เกษตรสังคมนิยมได้ เพราะการเข้าร่วมรัฐบาลจะมีแต่ผลเสีย และจะทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาในพรรคฝ่ายสังคมนิยม ส่วนพรรคพลังใหม่ได้ประกาศสนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาลของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช แต่ไม่ขอร่วมรัฐบาลด้วย

^๑แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ จะประกาศว่านโยบายของพรรค เป็นสังคมนิยมอ่อนๆ ก็ตาม ทางฝ่ายพรรคสังคมนิยมก็ยังไม่ยอมรับว่า ประชาธิปัตย์ มีนโยบายแบบสังคมนิยมแต่ประการใด

^๒โปรดดูรายละเอียดใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๒-๑๘๓

๔. การมองข้ามความสำคัญของพรรคต่ำสิบ

พรรคต่ำสิบในสภา เมื่อรวมที่นั่งทั้งหมด ๑๓ พรรค ได้กลายเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญในสภา เพราะมีที่นั่งถึง ๓๔ ที่นั่ง

พรรคประชาธิปไตยได้ส่งคนไปติดต่อกับบางพรรค เช่น พรรคไท พรรคประชาธรรม แต่คนที่ส่งไปติดต่อก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะเจรจาต่อรองกับพรรคเหล่านั้นได้^๑ ต่อมาภายหลังกลุ่มสหพรรคได้ดึงเอาพรรคต่ำสิบไปเป็นกำลังสำคัญในการโค่นล้มรัฐบาลผสมของพรรคประชาธิปไตย ได้ถึง ๔ พรรค รวมที่นั่ง ๒๘ ที่นั่ง สาเหตุสำคัญที่ทำให้พรรคประชาธิปไตยไม่ให้ความสำคัญแก่พรรคต่ำสิบ เท่าที่ควร น่าจะมาจากการรวมพรรคเล็กพรรคน้อยเข้ามารวมจัดตั้งรัฐบาลผสม จะทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ เนื่องจากการมีมากพรรค

๕. มีการรวมกลุ่มร่วมชาติ หรือสหพรรคขึ้น เพื่อชิงตำแหน่งประธานและรองประธานสภา และแข่งขันกับพรรคประชาธิปไตยจัดตั้งรัฐบาลในที่สุด

ในขณะที่พรรคประชาธิปไตยและพรรคเกษตรสังคมกำลังเตรียมการจัดตั้งรัฐบาลผสมอยู่นั้น ทางด้านพรรคธรรมสังคมพรรคชาติไทย พรรคสังคมนิยม พรรคฟื้นฟูชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย พรรคประชาธรรม พรรคสันติชน พรรคไท พรรคพลังประชาชน พรรคแรงงาน พรรคพัฒนาจังหวัด และพรรคเสรีชน ได้รวมตัวกันเป็น "กลุ่มร่วมชาติ"

กลุ่มร่วมชาติได้ตกลงกันที่จะส่ง นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ หัวหน้าพรรคสังคมนิยม เข้าชิงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร และนายประมวล กุลมัตย์ ส.ส.พรรคธรรมสังคม เข้าชิงตำแหน่งรองประธานสภาฯ โดยมีความเห็นว่า การที่พรรคประชาธิปไตยและเกษตรสังคม มีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลแล้ว ไม่สมควรที่จะได้ตำแหน่งประธานและรองประธานสภาฯ ในขณะเดียวกัน เพราะอาจก่อให้เกิดการใช้อำนาจเผด็จการขึ้นได้ พรรคกิจสังคมและแนวร่วมสังคมนิยม เห็นพ้องกับแนวความคิดนี้ นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ และนายประมวล กุลมัตย์ จึงได้เป็นประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรตามลำดับ

^๑โปรดดูรายละเอียดใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๔.

หลังจากได้ชัยชนะในการชิงตำแหน่งประธานและรองประธานสภา กลุ่มร่วมชาติ ได้วางแผนที่จะจัดตั้งรัฐบาลแข่งกับพรรคประชาธิปัตย์ และได้มีมติให้ล้มรัฐบาลผสมของพรรคประชาธิปัตย์และ เกษตรสังคม ในวันแถลงนโยบาย

จะเห็นได้ว่า ลำพังกลุ่มร่วมชาติ ซึ่งมีที่นั่งรวมกันทั้งหมด ๑๑๗ เสียงในสภา ไม่สามารถล้มรัฐบาลผสมประชาธิปัตย์- เกษตรสังคม ได้ การเสนอให้มีการลงคะแนนลับของพรรคธรรมสังคมและการไม่ไว้วางใจรัฐบาลของกลุ่มพรรคสังคมนิยม ทำให้กลุ่มร่วมชาติสามารถล้มรัฐบาลผสมประชาธิปัตย์- เกษตรสังคม ลงได้ในที่สุด

ส่วนการจัดตั้งรัฐบาลผสมสหพรรคนั้น กลุ่มร่วมชาติได้ตั้งพรรคกิจสังคม เข้ามาร่วมจัดตั้งรัฐบาล โดยมอบให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีมีสิทธิเลือกรัฐมนตรีร่วมคณะได้ตามที่แต่ละพรรค เห็นสมควรส่งชื่อให้ เลือก

การที่กลุ่มร่วมชาติ สามารถดึงพรรคกิจสังคม เข้ามาร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสม ทำให้ที่นั่งของกลุ่มนี้ในสภา มีจำนวน ๑๓๕ ที่นั่ง ซึ่งเท่ากับกึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดในสภานอกจากนี้ ยังได้รับความสนับสนุนจาก ส.ส. พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยอีก ๓ เสียง พรรคเศรษฐกร ๑ เสียง และพรรคประชาธิปัตย์ ๑ เสียง ทำให้มีเสียงสนับสนุนรัฐบาลทั้งหมด ๑๔๐ เสียง ในวันแถลงนโยบาย จึงได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร โดยที่พรรคเกษตรสังคมงดออกเสียง

จะเห็นได้ว่า รัฐบาลผสมประชาธิปัตย์- เกษตรสังคม ประสบปัญหาในการหาเสียงสนับสนุนในสภาให้ครบกึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเหตุที่ไม่ยอมรวมกับพรรคการเมืองที่มีอดีตรัฐมนตรีไทย ซึ่งได้แก่พรรคธรรมสังคม ไม่สามารถให้ตำแหน่งรัฐมนตรีตามที่พรรคชาติไทยขอได้ และไม่สามารถเรียกเสียงสนับสนุนจากกลุ่มพรรคสังคมนิยมได้ เนื่องจากนโยบายไม่ตรงกัน ตลอดจนมีกลุ่มร่วมชาติหรือสหพรรค เป็นคู่แข่งในการจัดตั้งรัฐบาล โดยการรวบรวมพรรคต่ำลิบ เข้าเป็นกำลังสำคัญในการล้มรัฐบาลผสมประชาธิปัตย์- เกษตรสังคม และดึงพรรคกิจสังคม เข้ามาร่วมจัดตั้งรัฐบาล ดังนั้น การไม่ได้รับความไว้วางใจของรัฐบาลผสมประชาธิปัตย์- เกษตรสังคมจึงมีเงื่อนไขของการขาดเสียงสนับสนุนในสภา เป็นประการสำคัญ

ตารางที่ ๙

แสดงการเปรียบเทียบการใช้เวลาในการอภิปรายซักถามการแถลงนโยบาย
ของคณะรัฐมนตรี ต่อสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๘ และ พ.ศ. ๒๕๑๙

รัฐบาลชุด	เวลาที่ใช้ในการอภิปรายซักถามนโยบาย ของรัฐบาล
๑. รัฐบาลผสมของพรรคประชาธิปัตย์และ พรรคเกษตรสังคม ซึ่งมี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี	๑๑ ชั่วโมง ๔๕ นาที
๒. รัฐบาลผสมสหพรรค ซึ่งมี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี	๑๑ ชั่วโมง ๔๕ นาที
๓. รัฐบาลผสม จตุรพรรค ซึ่งมี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี	๘ ชั่วโมง ๔๕ นาที

ข. ใช้เวลาในการอภิปรายซักถามนโยบายด้านต่างๆ ของรัฐบาลมาก

การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ใช้เวลาในการอภิปรายซักถามรัฐบาลมากกว่าในอดีต ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการควบคุมรัฐบาล โดยการขอความไว้วางใจจากสภา ๒ ด้าน กล่าวคือ :-

๑. รัฐบาลที่ได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาลจะต้องมีเสียงสนับสนุนในสภาที่เข้มแข็ง ในขณะที่สภามีการควบคุมอย่าง เข้มงวด

๒. ชี้ให้เห็นถึงความสนใจในการซักถามและซักค้านนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินด้านต่างๆ ของรัฐบาล

เวลาที่ใช้ในการอภิปรายซักถามนโยบายด้านต่างๆ ของรัฐบาลที่ปรากฏใน ตารางที่ ส่วนใหญ่ ถูกใช้ไปในการซักถามนโยบายที่เกี่ยวกับด้าน เกษตรกรรม ด้านเศรษฐกิจ และการต่างประเทศ

สิ่งที่น่าสนใจต่อไปก็คือ เหตุใดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในช่วง พ.ศ. ๒๔๑๔-๒๔๑๙ จึงให้ความสำคัญกับการซักถามนโยบายทั้งสามด้าน ดังได้กล่าวมาแล้ว มากกว่านโยบายด้านอื่นๆ ของรัฐบาล

การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ความสำคัญ ในการใช้เวลาของสภา ซึ่งมีจำกัด อภิปรายซักถามนโยบายด้าน เกษตรกรรมมากเป็นพิเศษ น่าจะมีสาเหตุมาจาก :-

๑. ชาวนาชาวไร่กลายเป็นกลุ่มอิทธิพลที่มีพลังต่อรองทางการเมืองสูง

หลังเหตุการณ์ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๖ กลุ่มชาวนาชาวไร่ ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการรวมตัว เรียกร้องทางการเมืองเป็นครั้งแรกในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๗ โดยมีชาวนาจากหลายจังหวัดในภาคกลางและภาคเหนือ เดินทางมาชุมนุมที่สนามหลวง เรียกร้องต่อรัฐบาล ซึ่งมีนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ให้ช่วยเหลือประกันราคาข้าวเปลือกซึ่งตกต่ำ การเรียกร้องครั้งนี้อยู่ภายใต้การนำของ นายโช รังตระกูล ผู้นำชาวนา จังหวัดพิษณุโลก

การเรียกร้องของชาวนาชาวไร่ครั้งนี้ เป็นครั้งแรกที่ปัญหาของชาวไร่ชาวนาถูกนำมาตีแผ่ในระดับชาติและได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไปและรัฐบาลเองได้เริ่มตระหนักถึงปัญหาและสภาพความเป็นจริงอันขมขื่นของคนส่วนใหญ่ ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็นกระดูกสันหลังของประเทศ

นักศึกษาที่ได้เข้าร่วมในโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยในช่วงปิดภาคการศึกษา ออกสู่ชนบทได้เรียนรู้ถึงสภาพที่แท้จริง ถึงความเป็นอยู่และความต้องการของชาวนา มีส่วนผลักดันให้ศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย ได้เข้ามีส่วนในการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียกร้องของชาวนา ในการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม และความอยู่รอด นโยบายเกี่ยวกับปัญหาชาวนา จึงเป็นนโยบายสำคัญของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยในช่วงระยะเวลาต่อมา

ภายหลังจากการเรียกร้องต่อรัฐบาลในครั้งแรกผ่านไป โดยที่การตอบสนองของรัฐบาลต่อข้อเรียกร้องของชาวนา ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาทั้งหมดให้ชาวนาได้ การรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องรัฐบาลได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ชาวนาจากหลายจังหวัดทั่วประเทศได้เดินทางเข้ามาเรียกร้องต่อรัฐบาล ภายใต้การสนับสนุนของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย โดยมีปัญหาเรื่องที่ดินทำกินถูกนายทุนคดโกง ถูกเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าของที่นาผู้ให้เช่า เป็นข้อเรียกร้อง

รัฐบาลสัญญา ได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๑๗ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๙๕ ตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อช่วยเหลือชาวไร่ชาวนา โดยมีตัวแทนของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย เริ่มด้วย และภายหลัง เมื่อไม่สามารถทำงานได้บรรลุผลสำเร็จ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไม่มีความจริงใจกับการแก้ไขปัญหาชาวนา ผู้แทนของศูนย์ฯ จึงได้ถอนตัวออกจากคณะกรรมการชุดดังกล่าว

หลังจากที่ชาวนาได้เรียนรู้ว่า ปัญหาและความต้องการต่างๆ ที่ได้ร้องเรียนต่อรัฐบาล ได้รับการตอบสนองในระดับที่ต่ำ ดังนั้น ความจำเป็นที่จะต้องรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรขึ้น เพื่อต่อรองกับรัฐบาล ดูจะเป็นผลมากกว่าที่จะเรียกร้องกันโดยไม่มืองค์กรที่แน่ชัด สหพันธ์ชาวไร่ชาวนาแห่งประเทศไทย จึงถือกำเนิดขึ้นมาต่อสู้เรียกร้องและปกป้องประโยชน์ของชาวนา ภายใต้การ

สนับสนุนของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ผลที่ตามมาก็คือ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ และ พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗

จากที่ได้อธิบายมาแล้วนี้ ชี้ให้เห็นว่าชาวนาไทย ซึ่งไม่เคยมีบทบาททางการเมืองมาก่อนเลย ได้กลายมาเป็นกลุ่มพลังทางการเมืองที่สำคัญ ซึ่งสามารถผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในนโยบายสำคัญๆ ระดับชาติได้

๒. ปัญหาของชาวนาชาวไร่ถูกปล่อยปละละเลยมาเป็นเวลานาน โดยไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง

การเดินทางเข้ามาร้องเรียนต่อรัฐบาล ของชาวนาในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๘ ชาวนาได้หยิบยกประเด็นเรื่องปัญหาความยากจนของชาวนาเอง เป็นปัญหาหลักนำมาร้องเรียนต่อรัฐบาล ส่วนสาเหตุของความยากจนนั้น เกี่ยวพันกับปัญหาต่างๆ หลายแง่มุม เช่น ชาวนาไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ต้องเช่าที่ของผู้อื่นทำนาและเสียค่าเช่าในอัตราที่สูง การเกษตรกรรมของชาวนายังอยู่ในสภาพที่ล้าหลัง ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นสำคัญ ปีใดฝนฟ้าไม่อำนวย เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม หรือศัตรูพืชรบกวน ก็จะต้องประสบกับภาวะขาดทุนเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น ปีใดที่ผลผลิตดีราคาก็จะตกต่ำ เพราะรัฐบาลไม่ได้ประกันราคาซื้อขายขั้นต่ำ สภาพความล้าหลังทางการผลิตทำให้ชาวนาต้องเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว ถูกนายทุนเงินกู้ใช้เล่ห์เหลี่ยมคดโกงเข้ายึดที่นา

สภาพปัญหาต่างๆ ที่ได้อธิบายมานี้ ถูกปล่อยปละละเลยมานาน โดยไม่มีรัฐบาลชุดใดทำการแก้ไขอย่างจริงจัง ปัญหาที่ถูกทับถมมานานนี้ เป็นเหตุให้ชาวนาต้องเข้ามาเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือ แต่ก็ต้องได้รับความผิดหวัง เนื่องจากว่ารัฐบาลไม่สามารถแก้ไขได้อย่างจริงจัง

รัฐบาลสัญญาได้ออก พระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ. ๒๕๑๗ เพื่อควบคุมการเช่านาให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างผู้เช่าและผู้ให้เช่า แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้ให้ความสนใจที่จะบังคับผู้ให้เช่าปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้อย่างจริงจัง

สภาพความยากจนและปัญหาต่างๆ ของชาวไร่ชาวนา จึงถูกนำมาเป็นประเด็นสำคัญในการอภิปรายควบคุมนโยบายของรัฐบาล โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และ พ.ศ. ๒๕๑๙ ในฐานะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านั้น เป็นตัวแทนของชาวนาชาวไร่ และประชาชนทั่วประเทศ

๓. ชาวนา ชาวไร่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งมีศักยภาพทางการเมืองสูง ความมุ่งหมายของพรรคการเมืองที่สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละครั้งก็คือ ชัยชนะในการเลือกตั้งและได้จัดตั้งรัฐบาล ปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่ทุกพรรคการเมืองประสบก็คือ ปัญหาที่ว่าทำอย่างไรจึงจะได้เสียงของชาวไร่ ชาวนา ซึ่งเป็นประชากรส่วนข้างมากของประเทศ มาเป็นฐานสนับสนุนพรรคการเมืองของตน ผลสะท้อนที่ออกมาจากข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงอยู่ในรูปของนโยบายของพรรคการเมืองทุกพรรคในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๘ และ พ.ศ. ๒๕๑๙ ที่ได้เป็นนโยบายทางด้านเกษตรกรรม ด้านการช่วยเหลือชาวไร่ ชาวนา เป็นนโยบายสำคัญนโยบายหนึ่ง

รัฐบาลเองไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลผสม เกษตรสังคม-ประชาธิปไตย รัฐบาลผสมสหพรรค และรัฐบาลผสมจตุรพรรค ได้วางนโยบายต่างๆ ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ชาวไร่ชาวนา เช่น นโยบายปฏิรูปที่ดินของรัฐบาลผสมประชาธิปไตย-เกษตรสังคม และรัฐบาลผสมจตุรพรรค หรือนโยบายผันเงิน ๒,๕๐๐ ล้านบาท ออกสู่ชนบท ของรัฐบาลผสมสหพรรค นโยบายเหล่านี้ก็ล้วนแต่เป็นการรวบรวมผลประโยชน์ของเกษตรกรจัดทำเป็นนโยบายออกมา เพื่อหาหนทางครอบครองเสียงส่วนใหญ่ กลุ่มนี้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคฝ่ายค้านก็มุ่งที่จะควบคุมนโยบายในด้านเกษตรกรรมมากกว่านโยบายด้านอื่นๆ ในการอภิปรายซักค้ำนโยบายของรัฐบาล สมาชิกของพรรคฝ่ายค้านก็ได้มีบทบาทในการเสนอและปกป้องผลประโยชน์ของชาวนาชาวไร่ ในขณะที่ไม่มีโอกาสจัดทำนโยบายในการบริหารประเทศ

ในลักษณะที่พรรคการเมืองคาดหวังชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งต่อไป จากประชาชนเช่นนี้ ผลประโยชน์ของชาวไร่ชาวนาจะถูกนำมาเสนอต่อรัฐสภาในรูปของนโยบาย และการอภิปรายถกเถียงในสภา ในขณะที่องค์กรของชาวไร่ชาวนาเป็นพลัง เคลื่อนไหว เรียกร้องอยู่นอกรัฐสภา

ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของทุกพรรคการเมืองจึงอยู่ในสภาพที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องพูดถึงปัญหาของชาวไร่ชาวนา เป็นประเด็นสำคัญระดับชาติ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

การอภิปรายซักถามนโยบายของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจนั้น เรื่องสำคัญที่สมาชิกส่วนใหญ่ให้ความสนใจก็คือเรื่องราคาสินค้าแพง โดยเฉพาะสินค้าสำคัญที่จำเป็นสำหรับการบริโภคประจำวันของประชาชนทุกคน

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้นถึง ๔๗ เปอร์เซ็นต์ ในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๗ ตามคำอภิปรายของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และนายบุญชู โรจนเสถียร น่าจะเป็นผลมาจาก การขึ้นราคาน้ำมันมากกว่าเหตุอื่นๆ

สงครามในตะวันออกกลางระหว่างรัฐอาหรับกับอิสราเอลมีผลทำให้ กลุ่มประเทศอาหรับรวมตัวกัน เป็นกลุ่มโอเปค ได้ประกาศใช้น้ำมันเป็นอาวุธ โดยในเดือนตุลาคม ๒๕๑๗ รัฐมนตรีว่าการกิจการน้ำมันของกลุ่มประเทศอาหรับ ได้ประกาศลดปริมาณการผลิตน้ำมันดิบลงร้อยละ ๕ ทุกๆ เดือน จนกว่า อิสราเอลจะถอนตัวออกไปจากดินแดนอาหรับที่ยึดครองอยู่

การใช้น้ำมันเป็นอาวุธในสงครามตะวันออกกลางดังกล่าว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อราคาน้ำมันทั่วโลก ทำให้ประเทศไทยซึ่งไม่สามารถผลิตน้ำมันขึ้นใช้เองได้ ต้องได้รับผลกระทบดังกล่าวด้วยช่วงระยะเวลา ๔ เดือน ระหว่างพฤศจิกายน ๒๕๑๖ - กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗ รัฐบาลได้ประกาศให้ขึ้นราคาน้ำมันขายปลีกถึง ๓ ครั้ง มีผลให้ราคาน้ำมัน ชนิดต่างๆ เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมากผิดปกติ^๑

^๑ สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ (บรรณาธิการ), สยามจดหมายเหตุ บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ พ.ศ. ๒๕๑๖, ๒๕๑๗ และ ๒๕๑๘, (กรุงเทพมหานคร : สยามบรรณ จำกัด ๒๕๑๙) หน้า ๖, ๑๓ และ ๒๒. รายละเอียดเกี่ยวกับราคาน้ำมันมีดังนี้ :-

น้ำมันดีเซลหมุนช้า	เดิมลิตรละ ๑.๐๓ บาท	ขึ้นราคาเป็น ๒.๒๖ บาท
น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว	" ๑.๐๕	" ๒.๓๓ "
น้ำมันก๊าด	" ๑.๔๕	" ๒.๔๑ "
น้ำมัน เบนซินธรรมดา	" ๒.๐๕	" ๓.๔๓ "
น้ำมัน เบนซินพิเศษ	" ๒.๓๐	" ๓.๖๒ "

เมื่อราคาน้ำมันดิบตัวขึ้นสูงอย่างผิดปกติสินค้าต่างๆ ต้องอาศัยน้ำมัน เป็นเชื้อเพลิงหลักในการผลิตและขนส่งออกสู่ตลาด ย่อมมีราคาแพงขึ้น และมีผลกระทบโดยตรงต่อภาวะการครองชีพของประชาชนทั่วประเทศ ดังนั้นการที่ปัญหาภาวะค่าครองชีพถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นสำคัญในการควบคุมนโยบายของรัฐบาล ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๑๙ จึงเป็นการอภิปรายซัก-ค้ำนโยบายของรัฐบาลโดยหวังผลที่จะผลักดันให้รัฐบาลเร่งดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง ในขณะที่รัฐบาลแต่ละชุดที่มาขอความไว้วางใจจากสภาได้เสนอนโยบายเกี่ยวกับเรื่องปัญหาค่าครอง-ชีพของประชาชนนี้ อย่างกว้างๆ และมองไม่เห็นทางที่จะปฏิบัติได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคฝ่ายค้านทุกพรรคจึงให้ความสำคัญในการใช้เวลาของสภาซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด อภิปรายซักถามนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการแก้ไขภาวะค่าครองชีพ

การอภิปรายในการควบคุมนโยบายของรัฐบาลที่เด่นอีก เรื่องหนึ่งของสภาผู้แทนราษฎร ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และ ๒๕๑๙ คือการอภิปรายซักถามนโยบายการถอนฐานทัพต่างชาติออกจากประเทศไทย

ปัญหา เรื่องอธิปไตยของชาติได้กลายมาเป็นประเด็นถกเถียงทางการเมืองที่สำคัญ ภายหลังเหตุการณ์ วันที่ ๑๔-๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ก่อนหน้ามีปัญหาอธิปไตยของชาติ จะถกเถียงกันอยู่เฉพาะในกลุ่มนักศึกษาทั่วหน้า ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ^๑

ประเด็นของปัญหาที่ถูกนำมาอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ อยู่ที่ การที่อเมริกัน เข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย เพื่อปฏิบัติการในสงครามอินโดจีน ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียอธิปไตย และตกอยู่ภายใต้การครอบงำทางการเมืองและการทหารของอเมริกัน

^๑กลุ่มสภาน้ำโคลม ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ตีพิมพ์หนังสือ "ภัยขาว" ออกเผยแพรโดยมีเนื้อหาโจมตี จักรวรรดินิยมอเมริกา ส่วนกลุ่มแนวร่วมนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีส่วนในการจัดทำหนังสือ "สังคมศาสตร์'๑๕" แจกในงานรับน้องของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ มีเนื้อหาโจมตี นโยบายจักรวรรดินิยมของอเมริกาอีกเช่นกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ รัฐบาลอเมริกันได้ใช้ฐานทัพในประเทศไทยทำสงครามทางอากาศ
 ในอินโดจีน โดยมีเครื่องบินรบมากกว่า ๓๐๐ เครื่อง และทหารประจำการประมาณ ๔๐,๐๐๐ คน
 และหลังจากนั้น รัฐบาลอเมริกันได้ตัดงบประมาณรายจ่ายสำหรับการทำสงครามในอินโดจีนลง
 ทำให้รัฐบาลอเมริกันเริ่มถอนกำลังรบทางอากาศออกจากประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๙ กลุ่มพลังของนิสิตนักศึกษาได้ดำเนินการเคลื่อนไหว
 รณรงค์ในประเด็นอธิปไตยของชาติอย่างจริงจัง โดยการจัดพิมพ์หนังสือขึ้นเผยแพร่ จัดนิทรรศการ
 และการอภิปรายตามสถาบันการศึกษาต่างๆ พร้อมกับชูคำขวัญในการต่อสู้ "ฐานทัพออกไปอธิปไตย
 จึงจะสมบูรณ์" นอกจากนี้ ยังมีการชุมนุมเพื่อคัดค้านจักรวรรดินิยมอเมริกา ในวันชาติ (๔ กรกฎาคม)
 ของสหรัฐอเมริกา ณ บริเวณท้องสนามหลวง

การที่รัฐบาลผสมประชาธิปไตย-เกษตรสังคมและรัฐบาลผสมสหพรรคได้แถลงนโยบาย
 ต่อสภาผู้แทนราษฎรว่าจะดำเนินการให้ฐานทัพต่างชาติถอนออกไปภายในระยะเวลา ๑๘ เดือน
 และ ๑ ปี ตามลำดับนั้น ด้านหนึ่ง เป็นผลมาจากการเรียกร้องของกลุ่มพลังนิสิตนักศึกษาและ
 ประชาชนภายนอกสภา

ส่วนอีกด้านหนึ่ง การดำเนินการให้กองกำลังรบทางอากาศของอเมริกันออกจาก
 ประเทศไทย เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ไทยสามารถดำเนินนโยบายผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้านได้
 ประกอบกับเงื่อนไขที่ว่ารัฐบาลอเมริกันไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณที่จะคงฐานทัพอยู่
 ในประเทศไทยต่อไป

ในการอภิปรายซักถามนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการดำเนินการให้ฐานทัพออกจาก
 ประเทศไทยนั้น สมาชิกพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย และพรรคแนวร่วมสังคมนิยม มีบทบาท
 สำคัญในการอภิปรายซักถามรัฐบาล เช่น นายไชแสง สุกใส และนายแคล้ว นรปดี ได้ใช้เวลา
 ส่วนใหญ่ในการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องนี้ ส่วนพรรคการเมืองพรรคอื่นๆ มีบทบาทน้อยมากในการ

อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับพรรคฝ่ายสังคมนิยมในสภา^๑

การที่พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยและพรรคแนวร่วมสังคมนิยม เน้นความสำคัญในการควบคุมนโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับเรื่องนี้มากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ ในสภา อยู่ที่ทัศนะในการมองปัญหาทางการเมืองของสองพรรคดังกล่าวแตกต่างจากของพรรคอื่นๆ พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยและพรรคแนวร่วมสังคมนิยมยอมรับอุดมการณ์สังคมนิยมและวิเคราะห์ปัญหาของประเทศตามแนวทางมาร์กซิสต์ แต่ต่อสู้ทางการเมืองภายในระบอบรัฐสภา ดังนั้น ปัญหาเรื่องเอกราชของชาติจึงปรากฏออกมาในรูปของนโยบายทางการเมืองและนโยบายการต่างประเทศที่จะดำเนินการขจัดอิทธิพลของต่างชาติในประเทศไทย เพื่อความเป็นเอกราชและดำเนินการถอนฐานทัพของอเมริกันออกจากประเทศไทย เป็นนโยบายริบควัน

ข้อนำสังเกต สำหรับการอภิปรายชกค้ำนโยบายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้าน ในกรณีที่เป็นที่รู้กันว่า จะอภิปรายคัดค้านอย่างไรก็ไม่สามารถที่จะถึงเสียงสนับสนุนรัฐบาลให้หันมาคัดค้านรัฐบาลได้ ดังเช่น กรณีการแถลงนโยบายของรัฐบาลผสมจตุรพรรค การอภิปรายคัดค้านนโยบายของสมาชิกพรรคฝ่ายค้านจึงมีเป้าหมายเบี่ยงเบนไปจากการมุ่งล้มรัฐบาล ดังนั้นการอภิปรายคัดค้านนโยบายของรัฐบาลจึงเป็นไปเพื่อ :

๑) เป็นการแสดงเหตุผลคัดค้านนโยบายของรัฐบาลใหม่ เพื่อการแสวงหาความชอบธรรมในการที่จะคัดค้านนโยบายของรัฐบาลจากมติมหาชน

๒) เป็นการแสดงบทบาทในการควบคุมนโยบายของรัฐบาล เพื่อแสวงหาคะแนนนิยม (popularity) จากภายนอกสภาฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอภิปรายเพื่อแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ของชาวไร่ชาวนา และประชาชนผู้ยากจนต่างๆ ไป ดังเช่น การอภิปรายชกค้ำของ นายบุญชู โรจนเสถียร นายนิยม วรปัญญา ในการชกค้ำนโยบายของรัฐบาลจตุรพรรค นับเป็นการเรียกร้องคะแนนนิยมให้กับพรรคฝ่ายค้านอย่างเห็นได้ชัด

^๑ พรรคพลังใหม่ก็ได้กำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจนว่า จะดำเนินการให้ทหารต่างชาติถอนตัวออกจากดินแดนไทยอย่างฉับพลัน แต่ก็ไม่มีสมาชิกของพรรคคนใดอภิปรายพาดพิงถึงประเด็นนี้ รายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายของพรรคพลังใหม่ ซึ่งรวมถึงนโยบายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ดูใน สุจิต บุญบงการ, รวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทย, หน้า ๒๓๓.

สรุป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้กำหนดให้คณะรัฐบาลต้องแถลงนโยบายในการบริหารประเทศเพื่อขอความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร การกำหนดหลักการนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ ทำให้สภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในการควบคุมนโยบายของรัฐบาล

ช่วงระยะเวลา ๒ ปี ของการใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ คณะรัฐบาลสามคณะ ได้แถลงนโยบายเพื่อขอความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลผสมสหพรรคและรัฐบาลผสมจตุรพรรคได้รับความไว้วางใจให้บริหารประเทศ ส่วนรัฐบาลผสมประชาธิปไตย-เกษตรสังคม ซึ่ง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรให้เข้าบริหารประเทศ

สาเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาลผสมประชาธิปไตย-เกษตรสังคมไม่ได้รับความไว้วางใจ เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถหาเสียงสนับสนุนในสภาให้ได้ครบครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร โดยมีกลุ่มร่วมชาติหรือสหพรรค เป็นคู่แข่งชั้นในการจัดตั้งรัฐบาล

รัฐบาลผสมประชาธิปไตย-เกษตรสังคม นับเป็นรัฐบาลคณะแรก ที่ไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาในประวัติศาสตร์รัฐสภาไทย

พลังผลักดันนอกสภานับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ สภาผู้แทนราษฎร ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และ พ.ศ. ๒๕๑๙ มีบทบาทเข้มแข็ง ในการควบคุมนโยบายบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ชุดต่างๆ นโยบายทางด้านเกษตรกรรม ด้านเศรษฐกิจและการต่างประเทศได้รับการควบคุมเป็นพิเศษ สมาชิกของพรรคฝ่ายค้านได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ของการประชุมแถลงนโยบาย ชักถามรัฐบาลนโยบายด้านเกษตรกรรมและเศรษฐกิจ เนื่องจากกิจกรรมทั้งสองด้านนี้มีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศ ส่วนนโยบายด้านการต่างประเทศโดยเฉพาะการถอนฐานทัพต่างชาติออกจากประเทศไทย มีผลโดยตรงต่อเอกราชและอธิปไตยของชาติ

ส่วนสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ไม่มีบทบาทในการควบคุมนโยบายบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล เนื่องจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๙ ไม่ได้กำหนดหลักการนี้ไว้

จากการศึกษาบทบาทของสภาผู้แทนราษฎรในการควบคุมรัฐบาล โดยการให้ความเห็นชอบในการแถลงนโยบายบริหารราชการแผ่นดินในช่วงของการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ ชี้ให้เห็นว่า การให้รัฐบาลที่จะเข้าบริหารประเทศแถลงนโยบายเพื่อขอรับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร เป็นการทดสอบเสถียรภาพของรัฐบาลในการที่จะบริหารประเทศต่อไป ว่ามีเสียงสนับสนุนในสภาเข้มแข็งเพียงใด ดังนั้น ในเงื่อนไขที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคได้รับเลือกเข้ามาในสภาฯ โดยไม่มีพรรคใดได้รับเสียงข้างมาก จะทำให้เกิดการประนีประนอมนโยบายกันระหว่างพรรคการเมือง เพื่อหาเสียงสนับสนุนในการจัดตั้งรัฐบาลผสมให้มากที่สุด

หลักการที่ให้รัฐบาลที่จะเข้าบริหารประเทศแถลงนโยบาย เพื่อขอรับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร ด้านหนึ่งอาจเป็นเครื่องมือที่สภาฯ ใช้ทดสอบเสถียรภาพของรัฐบาล ส่วนอีกด้านหนึ่งอาจจะนำไปสู่การขาดเสถียรภาพทางการเมืองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ทางการเมือง ซึ่งไม่มีพรรคหนึ่งพรรคใดมีเสียงข้างมาก เกิดขาดในสภาผู้แทนราษฎร